

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14
Pe o lună . 2.40

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40-franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA :
Strada Deák Ferenc Nr. 20.
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fileri.
Manuscripte nu să înapo-
iază.

Proastă educație!

Zilele acestea vorbeam c'un tânăr care se întorsese dela deprindere de arme. Servise, ca învățător, la honvezi. Și îmi vorbea, cu foarte mare mirare, că nicăiri în Ungaria azi nu mai poți scăpa de tipul slujitorului „ideii”. Vecinica întrebare: „Ști unguerește” și vecinicele fraze: „E rușine pe pământ unguresc, în aer unguresc, să nu ști unguerește” sunt purtate tot de mai multe guri. Le-a aflat, acum de curind, și un ofițer la honvezime.

Tipul revizorului școlar care-ți pipăie zece ori pe an pulzul să vadă cât bate în unguerește, apare din zi în zi tot mai des, punând bazele unei foarte proaste educații sociale...

Dragostea de neam fățărită, sau rău înțeleasă, luarea, mai ales, în deșert a dragostei acesteia, șovinismul, fiind o boală adevărată, nu va putea să fie decât un foarte monstruos educator. Da, avea dreptate, tânărul.

Toate sufletele cari vor crește și se vor desvolta la umbra acestui arbore negru, vor avea o înfățișare dintre celea mai ciurme. Se vor desvolta anormal. Gânduri, dorințe, sentimente vor fi tot așa de schiloade sau monstruoase, ca și capul ambele, fața unui biet creștin, crescut în întunec, umezeală și hrană defectuoasă. Sufletul omenesc care-i făcut să respingă celea mai deosebite străluciri, va fi schimbat, sub blăstămul șovinismului, într-o lespede de piatră lucie, care va resfrînge o singură idee, un singur simțământ:

patriotism unguresc. Ce educație se poate da cetățenilor unei țări, când pilda zilnică, despre ce poate da închinarea înaintea acestui șovinism stă înaintea ochilor?

În țara aceasta n'ai decât să-ți bați pieptul, cu toate ocaziile, că iești ungur dela roată, că prin urmare dorești întruparea „ideii”, și nimicirea „nerecunoștoarelor naționalități” ca să ai asigurată, pe toată viața o subsistență cinstită. Că vei avea multă învățătură, multă știință, o bună măsură de omenie, că sufletul tău va bate pentru celea mai înalte ideale, asta nu se ia în socotință. Cu acestea toate vei putea foarte bine să rămâi pentru totdeauna în umbră, câștigându-ți pâinea cum vei putea.

Însă jandarmul, fără cultură, care se va ști încrunta strajnic, va ști bate cu patul puștii, va ști despoia pe femei de vestimente acela nu rămâne în umbră. Dimpotrivă înaintează cu siguranță în cariera lui.

Șefii dela gară și dela poște, cari te privesc crunt de cutezi să le spui o vorbă românească, ceice refuză chiar să stea cu tine de vorbă de nu le spui în limba statului, oameni la cari, afară de uniforme, n'ai nimic ce vedea, o, aceștia vor fi oameni foarte de treabă, vrednici de toate răsplățile.

Inspectorii de școală pot să n'aibă nici pregătire pedagogică, ori una foarte defectuoasă, vor fi socotiți cu atât mai vrednici de înaintare cu cât vor băga mai mulți spărieți în dascălii naționalităților, mai ales într'ei noștri.

Vezi bine, se vor afla, cu ușurință, regimente întregi cari să înțeleagă în felul a-

cesta viața și slujirea patriei. Toți cei slabi, cu suflet puțin, se vor înregimenta aici.

Pentru că n'au lipsă de marea muncă prin care se formează un caracter și se poate câștiga o cultură modernă, n'are lipsă de concentrarea tuturor forțelor sale intelectuale, n'are lipsă de ceea ce-i mare în viață. Nu, un „bun patriot” poate trăi cu mult mai ușor, astăzi în țara aceasta. E o luptă nespuse mai ușoară pe care o duce șovinul, dar și nespuse de ieftină, de fără preț.

Ce educație se va da, în chipul acesta, cetățenilor? Când vor vedea că poți trăi fără multă bătaie de cap, toți vor voi să trăiască astfel. Când vor vedea că o singură virtute e de ajuns să-ți formezi o platformă a existenței, nu se vor sili să mai câștige și a doua și a treia virtute, știind de altfel că virtutea se câștigă cu greu.

Și astfel nenorocitul sistem de a extinde un protectorat nemărgnit asupra tuturor celor ce se închină șovinismului, chiar când acesta e singurul altar de închinare pentru acel om, va aduce stărpirea tuturor gândurilor, dorințelor și luptelor nobile, din aceste suflete puse sub protectorat.

Rari sunt oamenii cari să aleagă în viață ceea ce-i greu de făcut. Cei mai mulți vreau să se joace în viață nu să lupte.

Și astfel, cu siguranță, lupta pentru marile ideale omenesti va slăbi într-o țară dată pradă nebuniei șoviste.

Efectul demoralizator al acestui sistem, ori cine-l poate vedea. Când un scriitoras jidan doi ani se bate în piept în

FOIȚA ZIARULUI „TRIBUNA”

Postașul.

De Vasile Savel.

De trei ori pe săptămână sunetul strident al gurnei învechite ne înștiință că vine poșta, și ori cât de neplăcută era trimbițarea aceea, nouă o făcea o bucurie nespuse.

Retrași în îndepărtata și frumoasa Dornă, departe de sgomotul orașului, în tovărășia vântului apelor ce murmură veșnic, vestile ajungeau mai greu până la noi, dar în sfârșit ajungeau.

Plecăm deci înaintea poștașului, și ni-se părea că dacă ne vede, el încetinește mersul cailor, ca să ne pară.

Triumfător, își desfăcea sacul și după ce scoase prin el, lua, — ca aducându-și abia atunci minte — corespondența noastră din geanta lui de sold. Ne ruga apoi să-i păstrăm lui gazetele, să mai acopere o masă, mai învălește, te miri ce gospodărie, că până la anul e mult și multe nevoi are omul într'un an de zile.

Și părea sărac, lipit pământului.

Om care să înșele mai bine după înfățișare, prin pățile acelea n'am văzut. Spunea că are copii și și ar vrea să-i ducă la învățătură, că nevastă îi bolnavă de un picior, că soacră-sa gogeste patru ani, că cumnată-sa nu se mai mărită. Pe urmă începea cu ai lui, și înșira cât făcea drumul cu dânsul, o familie de infirmi, că până în cele din urmă și-se făcea milă de bietul om, peste care dăduseră anume par'că toate nenorocirile din lu-

me. Ți-ai fi dat cămașa, numai să-i poți ostoi jalea.

Dar toate acestea, nu erau decât sistem la dânsul.

Intr'o zi, înainte de plecare, ne-am dus la el acasă, să-l înștiințăm să ne caute cai și să o-prească loc în brișea lui pentru geamantanele noastre.

Și fiindcă sta departe, am ajuns pe la amiază la dânsul acasă, și nu mică ne-a fost mirarea când i-am văzut încăperile. Gospodărie cuprinsă, copii curați; nevasta, ce e drept, schiopăta puțin, dar asta era din pricina reumatismelor, că, dacă nu se ducea el cu poșta iarna, o trimetea pe ea, și iarna prin părțile acelea e grea și frigul te arde, de-ți îngheață sângele în vine.

Rușinat, își plecă capul și înghițind bucătura, se șterse cu dosul mânecii, apoi se sculă dela masă, se închină, și ne pofti în altă odaie, cum îi zice sătenii, odaia cea curată.

Când vorbea, omul nostru părea că abea-și desceleastă limba de cerul gurii, și cu vorba dulce, cu surisul pe buze ne întrebă:

— 'A să mai stați mult pe-aice? Că v'as ruga și eu de un mare bine... Un proces cu o cucoană... Mi-a vândut niște pământ... Eu ce știu, că țarinii's proști... Numa' vre-o paisprezece fălei... Ia acolo, niște prundiș de nu poți băga o vită să pască și nici iarba nu crește...

Il ascultarăm, și firește, îi făgăduirăm să facem ce s'o putea. Nu-i vorbă, ne făgădui și el ceva: „o mulțămită bună, de-o să mă pomeniți.”

Acuma veni și rîndul nostru să-i spunem la ce-am venit.

Noi am vrea să plecăm poimâne, domnule Matache, și te-am ruga să ne găsești trei cai, și să ne iei geamantanele în trăsura dumnitale...

Repede ne luă vorba din gură:

— Da de ce nu plecați cu plutele?

Tochmai ploase toată săptămâna. Apele veniră mari și în furia lor au deslegat plutele de mal și le-au dus fără cârmaci la vale. Nici vorbă de plecat pe plute...

I-am explicat cum stă cazul...

— Da, da, aveți dreptate, e primejdios, întări Poștașul.

Se scărpină apoi cu necaz după ceafă, își încruntă sprincenele, se gândi, și în cele din urmă vorbi:

— De cai e greu acuma, că-s toți la munte și... cine știe unde-or mai fi ascunși...

— Plătim bine, i-am spus.

Poștașul se însenină puțin, și după ce se mai gândi, vorbi iar:

— O iapă are Gavrilă, da, el cere opt lei... Todică nu-și dă calul nici pe zece... Frate-meu, că-i mai sărac, chitese că l-a da mai ieftin.

— Bine, vorbește dumneata cu oamenii și ne-om înțelege...

— De ce nu lăsați să mai stați vre-o câteva zile, stărui el, mai stau și ploile, ș'atunci e frumos pe munte.

I-am lămurit omului nostru, că avem și noi slujbe, că nu putem lipsi dela datoria noastră, el însă nu voia să priceapă.

În sfârșit, ne-am înțeles să ne ntălnim a doua zi cu dânsul la Primărie, la patru ceasuri după amiază.

gazeta pestană că-i ungar mare, și apoi într'al treilea trece în Germania sau Franța să spună același lucru despre popoarele între cari trăiește, nu e lucru de mirare pentru cei ce-i cunosc rasa. Dar ca acest scriitor să fie ținut de guvernatorii noștri mai bun patriot decât un român, care toată viața lui muncește pământul acestei țări, o apără și moare într'însa, aceasta e de-adreptul o credință și o judecată de om bolnav.

Protejarea șovinismului e antimorală și pentru cârmuitori, și pentru protejați, și pentru cei pe-acărui spate se joacă această minciună grosolană a vieții.

Cârmuitorii, din zi în zi, se vor restrânge tot mai mult la o singură cumpănă după care vor judeca faptele supușilor lor: e cineva patriot ori trădător?

Nu vor mai putea să cunoască ce este, ce viază, ce să pregătește să vieze în țara lor, și astfel vor ajunge niște conducători orbi.

Cei protejați se vor înfășura așa de tare într'un singur simțământ, într'o singură ambiție, încât un alt sentiment, altă idee, numai având glas de tunet ar putea să-i pătrundă inima. Va fi învălit omul nostru într'un strat gros de slănină patriotică.

Ce vom crede noi, naționalitățile, pe socoteala cărora sbârâne de atâta vreme morile de vânt ale șovinismului? Ni-se va da și nouă o educație? Încă noi vom suferi mai puțin din acest donchișotism național unguresc.

Însă ne vor îndepărta tot mai tare de ei. Fiecare act de șovinism protejat ne zvârle cu decenii, poate cu secole, departe unii de alții. Și nici odată nu vom putea uita că suntem lipsiți de drepturi pentru o chimera a lor. Și poate, căile noastre nici odată nu se vor întâlni!

Adresele de mulțumire ale lui Perczel. Eri, Perczel Dezső, președintele partidului muncii a expedit tuturor deputaților guvernamentali cari au cercetat mai des ședințele camerei câte o adresă prin care le mulțumește de devotamentul cu care își slujesc partidul față de obstrucția opoziției. Este cel puțin curios felul acesta de interpretare a unei datorii elementare a deputaților cari sunt obligați, fără să se aștepte la mulțumiri, a lua parte la toate ședințele camerei. Dar zelosul preșident de partid vrea să-și distingă ciracii și cu astfel de lucruri aproape copilărești.

O lecție bună.

Arad, 15 August 1911.

Printre multele greșeli, pe cari „Românul” le face zilnic în coloanele sale, din lipsa desăvârșită de busolă în conducere, am semnalat și noi actul aproape inconștient de a face o propagandă, aproape pe față, împotriva ideilor fundamentale ale culturii noastre naționale. Ca să ne facă nouă, vezi Doamne, opoziție și în direcția aceasta în care noi căutăm să muncim, cu toată energia posibilă și în marginile tuturor principiilor, cari se impun în orice stat, unde limba, legea și rasa nu pot fi salvate decât prin cultură națională, „Românul”, cu belșugul de cuminenie ce-i stă la dispoziție, a recurs la niște colaborări și sprijiniri de condeie cu totul contrare tendințelor culturale firești, de cari neamul nostru are inevitabilă trebuință. Un ghiveciu întreg de scriitori și de condeie problematice, cu genuri bizare, cu rătăcirii estetice și lingvistice, cari constituie un atac la bunul simț, s'au recrutat dela Cluj până la București, — capete anormale, între cari de altfel nici nu poate fi vre-un fir de unitate și nici o teorie bine lămurită, ci mai mult o manifestație patologică a unor naturi incoherente.

Și când în rîndul, sau în fruntea acestora, a venit, prin porțile deschise ale „Românului”, și diplomatul Zamfirescu,

cu toate megalomaniile lui, cu năzuințele lui disolvante, cu înjurăturile lui faimoase, ce se țin lanț de aproape opt ani de zile împotriva culturii și literaturii ardelenice, a fost primit de directorul autorizat cu surle și chimvale. Aceste aplauze la adresa faimosului parvenit și a dușmanului gândurilor sănătoase, au fost cu totul compromițătoare. Prin nimic d. Goldiș n'a putut să dovedească incapacitatea de a cârmui gazeta comitetului spre binele culturii noastre, decât prin alianța asta monstruoasă.

Ne-a părut firesc, să protestăm aici împotriva acestei crime gazetărești de a încerca să ne strecoare, în rândurile luptătorilor pentru naționalizarea culturii noastre din Ungaria, pe omul cu hibride rosturi reformatoare. Și ne-am mirat cu drept cuvânt când am văzut că „Românul” continuă a se solidariza cu dânsul, fără nici o rușine și am zărit în acest fapt nepuțința lui Goldiș să renunțe la îngustimea lui morală.

Din parte-ne ne-am făcut datoria de a semnală rătăcirile și am tratat cazul pe larg. Și a fost pentru noi o reală satisfacție, că d. Iorga, bărbatul, care nu este de loc interesat în luptele aceste intestinale ale noastre, ci privește frământările mai mult din punctul de vedere al marilor interese politice și culturale generale, a făcut același lucru și și-a dat la iveală o nemulțumire categorică împotriva lipsei de tact a „Românului”, de a se face canalul tuturor falsificatorilor temeiurilor noastre principiare. Ocupându-se într'un prim-articol cu gafa asta a organului oficial, d. Iorga, cu marea și incontestabilă sa autoritate în problemele culturale ce ne frământă, muștră pe directorul pentru procedarea asta și îi dă un avertisment, cu vorbe foarte amicale de altfel:

— „Cerem d-lui Goldiș să-și măture redacția!”

Lecția era bună și venită la timp, căci d. Goldiș, cu câtă pricepere are, era pe aci

A doua zi la trei, eram la Primărie; la cinci, cercetam zarea să-l vedem venind, la șase am plecat.

Trecând prin dreptul crișmei, l-am zărit pe geam.

Am intrat înăuntru. S'a făcut că nu mă vede.

— Bună seara, domnule Matache!

A! bună seara, răspunse. Poștașul. Nu stați să bem un păhar cu vin?

— Nu, te-am așteptat la Primărie...

— Ira! cum am uitat, vorbi el, tocmai acum, când ați intrat pe ușă, era să viu și eu. Da bine c'ați venit. Nu stați o leacă?

— Oi sta, da să-mi spui întâi ce s'a făcut cu caii?

— Caii? Că și uitasem. Se scărpină iar după ceafă. Că vedeți, d-voastră, poșta asta, mare belea mi-am luat pe cap. Am s'o las. Mai duc'o și alții că eu m'am hrănit... Da, nu bem o cană de vin?

Cinstirăm o cană de vin, ca să nu se supere omul, că la noi așa-i obiceiul: dacă nu primești cinstea cuiva, zice că iești mânios pe dânsul și când te vede, te înconjură.

Domnul Matache avea însă chef de vorbă. Așa cum l-am cunoscut întâia oară, tot așa era și acum: se plângea de necazurile lui, plângea caii care i-au murit, și dacă n'ai fi știut că-i un om închiaburit prea de vreme chiar, l-ar fi plâns ori cine și ar fi compătimit cu dânsul, cum am făcut-o și noi când ne-a adus întâia oară prin părțile acelea muntoase.

Acuma începuse vorba despre caii lui:

— Că eu slujesc degeaba Statul, domnilor.

Numai caii au leafă. Pe ei îi plătește Statul... Și mi-a mai dat și tutunul acum... Ar trebui să fim doi... Atunci calea-valea... Dacă nu vine un domn inspector să-l duc eu pe unde-i drumul mai rău...

— Mai rupi o roată..., zise Cojoc.

— Că roți, rup eu pe toată luna, da cine le plătește? Tot Matache!

Și să-i arăt eu d-lui inspector cum se face slujba pe-aci. C'acolo la București, e ușor să scrie pe hârtie cu harta dinainte; ia să poștească d-lui aicea, ș'atuncea om vedea noi se potrivește socoteala ori ba?...

Cu tutunul știam noi cum stă. Se plângeau toți crișmarii că dacă nu scot tradiționalul bacșiș, (turcii au stat multă vreme pe aicea). Poștașul îi amăna la ceeaaltă cursă și se întâmpla uneori, că ploaia străbătea prin învelitoare. Și dacă crișmarii se supărau, atunci se înfură și domnul Matache:

— Reclamați și d-voastră la oficiu, că doar de aceia-i oficiu. Eu am stricat două plocăzi de ale mele; mi le-o plătit cineva? Nu! Atuncea?... Facem și noi cum putem: când e vreme bună îl aduc uscat, când e vreme rea se mai udă... Că fânul îl plouă și vita tot îl mănâncă...

În sfârșit, ne scularăm dela masă să plecăm. Afară să întunecase și sufla un vânt rece.

Am rămas însă înțeleși: dimineată d. Matache trece cu brișca lui să ne iee geamantanele și caii îi găsim tot la Primărie.

A doua zi, am așteptat până la zece și Poștașul nici gând să vie.

La Primărie vedem noi câțiva cai, dar erau ai oamenilor veniți după afacerile lor.

În ziua aceea era o dimineată frumoasă și drumul până la gospodăria dlui Matache era o minune. Plecarăm într'acolo.

Casa lui nouă strălucea în bătaia soarelui, riză toare par'că. Nevastă-sa în ceardac, înflorea o năframă.

— Bună, ziua leliță, acasă-i domn' Matache!

— Trebuie să vie de acum, că-i soarele la zămisă... răspunse ea, ridicându-și ochii de pe cusătură.

— Va să zică n'a plecat încă? o întrebai.

— Apoi azi a plecat călare, numai cu doi saci, că n'o prea avut poștă...

Ne-am uitat mirați unul la altul și am luat-o înapoi spre sat, pe alt drum.

Nu ne-a părut însă rău de această întârziere silită, ce ne-a făcut să-l cunoaștem mai bine pe Poștașul nostru, care de trei ori pe săptămână îl ducea goarna lui învechită la gură, anunțându-l intrarea în sat, de departe, tocmai din vârful dealului, din marginea pădurii...

Dr. VICTOR GRAUR.

Medic universal, medic școlar calificat, profesor de igienă

Institut de dantistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22. — Etajul în fața palatului administrativ (comitatului)

mai aducă în redacția „Românului” și pe Macedonsky, părintele sufletesc al d-lui Zamfirescu și să-i pună și lui coloanele la dispoziție pentru regularea progresului nostru cultural. Dar lecția asta i-ar n'a prins bunul director, în loc de a pune mâna pe mătura și a face curățenie în noua casă a comitetului, își continuă nobila tovarășe, se bucură, că niște reporterași din București îi reproduc produsele diplomaturii, iar de sfatul dlui Iorga caută să scape prin o tangentă ușoară de cuvinte lingușitoare.

Astăzi primim un număr nou din „Neamul românesc” al d-lui Iorga. Sub titlul „Scandalul dela Arad continuă”, d-sa se ocupă cu îndârjirea asta a „Românului” de a se prăpădi de fericire în compania în care se găsește. Scârbit de atitudinea d-lui Goldiș, iată cu ce cuvinte d. Iorga își încheie lecția dată cu această ocazie:

„De data asta, când foaia (»Românul«) se laudă pentru retipărirea infamelor rînduri de presă reacționară și ascunde cu o exemplară rea-credință, că foile celelalte le-au reprodus pentru a le înfiera, nu mai cerem d-lui Goldiș să măture o redacție, în care gunoiul pare să fie o rațiune de a fi. Continuând așa, foaia partidului va căpăta și mai mulți abonați: imensa majoritate de oameni răi din România. Va pierde doar considerația publică... Dar, de aceea dovedește că nu-i pasă“.

În lecția aceasta apodictică este toată osândă meritată a celui mai competent bărbat în materia asta, pe care nici un interes individual nu-l conduce, ci își face pur și simplu datoria contra obscurantismului primejdios, pe care un ziar românesc încearcă să-l introducă la noi. O înregistrăm ca un gest de demnitate și ca un semn, că nu suntem singuri în lupta asta în potrirea oamenilor lipsiți de orientări și contrafăcuți în puțină lor cultură maghiaro-română. Căci d. Iorga trebuie să știe, că apucăturile aceste ale celor dela „Românul” nu sunt cazuri isolate, ci au la noi o importanță mult mai generală. Cultura ungurească ne-a falsificat caracterele și mentalitatea multora, complet și numai astfel se poate explica nenorocita concepție, că între o personalitate zdrențuită ca a veneticului Zamfirescu și aceea modestă, dreaptă și națională a lui Coșbuc, n'am avea să facem deosebire. Sunt cărări și prăpăstii ce ne despart și pentru cari va trebui încă să luptăm: Sunt pasiuni infuzionate de greșeli de educație, de viața socială, de râvne de pricopseală și pentru aceasta conflictul cu amicii orbi ai dlui Zamfirescu, va ține înainte, căci e multă ignoranță de combătut, și sunt multe de îndreptat și grele pedeci de învins pentru opinia noastră publică.

Să fie deci binevenit d. Iorga, cu noua sa pildă ce ne-o dă despre modul cum a înțeles situația asta a noastră. Lecția asta, ce se dă organului unui comitet național pentru modul cum deserveste interesele culturii, rămâne o clipă istorică în frământările noastre. Și e bine să se știe, să rămână fixat, că un ziar românesc oficial din 1911, are o redacție, „în care gunoiul pare să fie o rațiune de a fi”.

Slavia.

— Serbările socoliștilor la Agram. —

După cum am anunțat Duminecă și-au luat începutul la Agram marile serbări anuale organizate de socoliști, acești fanatici ostași ai viitoarei Croații redeștep-tate și reunite. Poate nicăiri în Europa naționalismul nu fâlfâie cu atâta înflăcă-rare ca la aceste serbări simbolice cari an de an cresc atât ca proporții cât și ca însemnătate pentru cei ce știu să le privească din perspectiva largă a viitoarelor formațiuni în cadrele monarhiei habsburgice.

Sunt încă în stadiul începutului silințele de reunire într'un singur cadru politic a tuturor slavilor dela Sud, conturile, formațiunile spre cari tind se întrezăresc însă de pe acum, iar legile evoluției naționale le garantează o deplină realizare, fie chiar într'un viitor cât de îndepărtat. De puterea ireductibilă a acestor legi se vor risipi puzderii toate prejudecățile cârmuirilor politice prepotente de astăzi și poate nu e departe timpul, când logica desfășurării lor va fi recunoscută ca fiind singura imperioasă, singura armonică în frământările după un echilibru național ale multelor conglomerate etnice cari învrăstează harta Europei.

Și după cum valul se aruncă mai impetuos învingând zăgazurile, indemnul luptelor naționale sbucnește mai palpitant și mai profusiv în conștiința neamurilor împiedecate în progresul lor. Stavilarele constituțiilor politice reacționare vor da în consecință tocmai ele statornicul indemn spre naționalizarea vieții popoarelor puse în fața ăstorfel de stavilare artificiale.

„Slavia”, această strălucitoare imagine a unui viitor neatârnat al slavilor dela sudul monarhiei, se reflectă azi vie în conștiința lor și nu e putere lumească în stare să le-o întunece de acum. Serbările de Duminecă cu entuziasmul care le-a stăpânit fac o neîndoioasă mărturie despre aceasta.

Dăm la vale, după ziarele ungurești un scurt raport despre desfășurarea lor:

Duminecă, în zori, pe o vreme încântătoare, societățile socoliste au ieșit, în frunte cu muzica, pe câmpul de deprinderi militare dela marginea orașului, unde au oferit imensului public privilegia celor mai grandioase exerciții de gimnastică. La orele 11, într'o lungă procesiune, s'au întors în oraș. În fruntea procesiunii mergeau grupurile tinerimei, după ei orchestra hovezească din Agram, 56 societăți socoliste, fiecare cu steagul ei: societățile socoliste ale singuraticelor națiuni slave, în total peste 7000 de oameni. În frunte Bulgariei, după ei Cehii, Polonezii, Rușii, Slovenii și Sârbii. În fruntea Sârbilor orchestra gardei din Belgrad, în uniforma regulamentară a tuturor socoliștilor. Publicul imens de pe trotuare a primit cu urale și ploaie de flori pe gimnastași. În deosebi au fost distinși Bulgarii și Dalmatinii.

A asistat la procesiune și soția banului Tomasić, în societatea comandantului de corp Gerba. În fața teatrului național croat erau postate deputațiunile orașelor Praga, Laibak și Belgrad, în frunte cu primarul Agramului Hlojac. Corurile au intonat imnul croat, după care profesorul universitar Car, președintele socoliștilor croați, a rostit un discurs înflăcărat adresându-se primarului. A arătat că idealul socoliștilor e: unitatea culturală a tuturor slavilor. Acest ideal se manifestează din toate serbările socoliste. A mulțumit primarului pentru buna primire ce a făcut

societăților națiunilor surori. Discursul a fost acoperit de viforoase urale.

Primarul Hlojac, în răspunsul său, a arătat că au venit la serbări socoliști tuturor națiunilor slave, ca să le documenteze Croaților tendința de reunire a forțelor slave spre mândria mamei comune, care este Slavia. „Socoliștii vor să-și oțelească spiritul și forța fizică pentru lupta ce trebuie s'o poarte până la realizare mării patrii slave. Socoliștii sunt ostași iubirei de patrie”. Aceste sunt motivele pentru cari primăria orașului Agram a primit onorifica sarcină să patroneze serbările. Primarul și-a sfârșit cuvântarea cu cuvintele profetice:

— Sunt convins că vom ajunge vremile, când Croația unită se va redeștepta la o nouă viață.

Întrește că însuflețirea și-a ajuns aici apogeul, Corurile au cântat pe urmă mai multe cântece naționale și cu aceasta partea oficială a serbărilor s'a terminat.

La amiazi s'a dat un mare banchet în cinstea socoliștilor din afară de granițele monarhiei. După amiazi la orele patru au avut loc exercițiile de gimnastică publice. Seara o reprezentare festivă la teatru. După prolog, socoliștii din Spalato au reprezentat publicului un interesant joc cu spadele, numit Moreska și îndatinat la soldații din Dalmația. S'a jucat apoi piesa Hasanačinica de Ogrizorovici. A urmat joc. Ziariștii croați au dat o cină în cinstea colegilor lor slavi din străinătate.

Luni, ziua a doua, participanții s'au dus în pelerinaj la cimitirul central, unde au depus coroane de flori pe mormintele celor binemeritați pentru întemeierea Ligei socoliste. S'au adresat cu acest prilej îndemnuri pentru imitarea celor trecuți la cele eterne.

Tot înainte de amiazi s'a ținut congresul socolist participând și fostul deputat slovac Milan Hodza. După amiazi s'a organizat o petrecere populară în parcul Maximir, iar seara damele din Agram au dat un bal grandios, la care a participat și soția banului.

Politica săsească.

Brașov, 14 August n.

În tabăra confrăților noștri sași de-o vreme încoace se înmulțesc tot mai mult semnele nemulțumirii păturilor mai largi cu atitudinea politică a celor puțini cari stăpânesc și-și hărăzesc conducerea poporului săsesc. Demnitatea națională, atât de mult desconsiderată de fruntașii poporului săsesc, începe să se impună și să-și reclame drepturile ce i-se cuvin.

Și fiind vorba de demnitatea națională, e prea firesc ca în rândul întâi nemulțumirea ce se manifestă, mai ales în rândurile generației tinere, privește atitudinea deputaților sași față de guvernul unguresc.

În aceste cercuri, cari în vremea din urmă au cucerit teren însemnat, discursul de mai deunăzi al deputatului sas Schuller n'a făcut cea mai bună impresie. Apărarea fără rezervă a reformelor militare este discutată în aceste cercuri cu multă stăruință, dar firește, nu este întâmpinată cu aprobare. Câtă vreme organul dela Sibiu, „Siebenbürgisch Deutsches Tgbltt”, pledează pentru continuarea politicii oportuniste de până acum, organul săsesc de aici, „Kronstaedter Zeitung” tot mai des își ridică cuvântul în favorul unui nou curent în politica poporului săsesc.

În unul dintre numerele sale din urmă, acest organ al Sașilor tineri publică câteva rânduri de justă apreciere a situației politice din Ungaria, rânduri cari sunt și vor fi și ele viu discutate în cercurile politice săsești. Și acest articol e o dovadă, că și în sânul poporului săsesc s'au ivit cele dintâi frământări cari premereg unor

izbuceniri violente, — dacă cei chemați n'au destulă înțelegere de-a le preveni, aducând în concordanță atitudinea lor cu opinia publică.

Iată ce spune „Kronstaedter Zeitung“:

„Răul principal al neînțelegerilor dintre naționalitățile noastre îl alcătuiește sistemul nostru politic care, pentru a face acceptabile alegătorilor unguri sacrificiile naționale ce trebuie aduse pentru afacerile comune (în rîndul întâi armata comună), — în administrația internă aduce sute de jertfe pe altarul șovinismului național. Cine nu-și aduce aminte de veșnicile înțelegeri dintre guvernele ungurești și Coroană? Guvernele, după ce au făgăduit satisfacerea „necesităților de stat“, primese „mână liberă în cele interne“.

„De aceea fiecare bărbat politic sășese trebuie să fie cuprins de groază, de câte ori se aude de noi sarcini pe scama armatei și a marinei. Nu vrem să spunem că n'am acorda bucurii tot ce reclamă poziția de mare putere a monarhiei noastre, — dar întotdeauna ne gândim la compensațiile naționale ce le primese Ungurii. Ce ne folosește spre pildă că actualul guvern, venind la cărmă și având nevoie de aderenți, ne-a promis să nu se amestece în chestiunile noastre școlare? Acum de curînd doară am auzit declarația ministrului de culte că se vor statifica și examenele de calificare a învățătorilor pentru școlile populare.

„Care om cu judecată nu va rămânea deci adănc nedumerit asupra politicii noastre sășesti? Nu voim să ne îndoim în buna credință a deputaților noștri sași, dar ne apasă gîndul tănuțit că noi și ei, că noi cu toții suntem trași pe sfoară, că noi avem numai rolul de reclamagii ai guvernului și servim numai — pentru străinătatea uimită — ca dovezi incontestabile a pașniciei politice de naționalități din Ungaria?... — l. —

Vârșet, 13 August.

În sînul Șvabilor noștri domnește de câteva zile o mare fierbere. De cînd spiritul național, mulțumită agitației naționale a unor oameni cu durere pentru soarta neamului lor, a început să prindă rădăcini și între pașnicii noștri confrăți, nu este nici o manifestare culturală și socială care să nu le serviască „patrioților“ drept prilej și pretext de-a alarma lumea cu „tradarea de patrie“ a Nemților din părțile aceste.

Pentru ieri seara, tinerii universitari nemți au organizat un „comers festiv“, la care își anunțaseră participarea și deputatul sas Dr. Rudolf Brandsch (un reprezentant fruntaș al tinerei generații sășesti din Ardeal. N. Red.), publicistul Orendi și fostul deputat naționalist Steinucker. În program erau luate, firește, numai discursuri rostite în limba germană.

Atît a fost de ajuns ca presa noastră jidovită să-i atace pe tinerii germani, denunțându-i ca trădători de patrie, cari vreau să facă politică sub masca unei conveniri sociale. S'au găsit chiar și alți tineri universitari să protesteze împotriva „propagatorilor pangermanismului“.

Și comersul a avut loc, fără ca statul ungar să se fi clătina în temelile lui. Insuși prefectul Daniel Tibor, care — invitat — a luat parte și el la comers, a recunoscut că la comers „nu s'a întâmplat nimic ce n'ar fi fost la loc“.

Este numai firese ca tinerii germani, intruindu-se la o convenire socială germană, să vorbească în limba lor maternă germană.

La comers nu s'au rostit decât trei discursuri. Mai interesant a fost discursul deputatului Brandsch, care a declarat că ei își fac numai datoria cînd apără și întăresc cultura germană, pentru că sîrguința și munca Germanilor a făcut din Ungaria stat civilizat.

Cor.

Cum s'a înființat școala de fete din Sibiu?

Anul acesta se împlinesc 25 de ani dela înființarea puternicei școale civile de fete a Asociațiunii. D. Dr. V. Bologa, merituosul director al acestui institut, publică cu prilejul acesta un istoric documentat al școalei de până acum și a celei de astăzi. Scoatem deci din „Anuarul școalei civile“ unde s'a tipărit acest studiu partea foarte interesantă despre înființarea institutului nostru de mare importanță culturală și promitem să revenim în scurtă vreme mai pe larg asupra acestei chestiuni care ne preocupă. Recomandăm cititorilor noștri studiul d-lui Bologa ca un bogat izvor de informație:

Desființarea iobăgiei la 1848—49 a găsit poporul român nepregătit și neorientat în multe privințe. Nepregătit îndeosebi pe terenul învățămîntului public, ceea ce n'a fost decât o firească urmare a încetășerii de secole. Și dacă înainte de 1848 erau totuși în sînul poporului român donă gimnazii complete pentru instrucția superioară de băieți, în Blaj și Beiuș, apoi pentru instrucția superioară a fetițelor române lipseau cu desăvîrșire institutele naționale corăspunzătoare.

Cu toate acestea în vremea libertății, ce a urmat după ștergerea iobăgiei, conducătorii poporului român au trebuit să vadă mai întîi de trebuințele lui cele mai arzătoare. Așa a răsărit dintr'un entuziasm sacru la 1852 gimnaziul mare român din Brașov cu școala reală și comercială superioară; apoi la 1862 gimnaziul inferior din Brad și la 1863 gimnaziul complet fundational din Năsăud, afară de seminarele teologice și preparandiile confesionale române de pe lîngă episcopii și arhiepiscopii române din Transilvania și Ungaria.

Aceste institute superioare de învățămînt, pe lîngă stipendiile acordate pentru studii universitare, ne-au dat în scurtă vreme un număr considerabil de bărbați intelectuali. Dar cu cît creștea numărul acestor bărbați, cu atît mai intensiv se simțea și lipsa culturii naționale a femeii române, deoarece pe atunci fetițele române nu se puteau împărtăși de o instrucție superioară decât în institute străine, iar în institute străine, e îndeobște cunoscut, că nu se poate agonisi cultură și educație națională potrivită firii și geniului nostru străbun.

Acest neajuns l-a simțit îndată cea dintîi generație a clasei noastre intelectuale după războiul civil din 1848—49, în a cărei patriotică atmosferă își făcuse educația națională. Și în adunarea generală a Asociațiunii din Sighișoara, la 3—5 August s'a ivit pentru întîia dată ideea: „ca comitetul (Asociațiunii) să se îngrijească de înființarea unui institut pentru creșterea fetițelor române“¹⁾, prezentată ca propunere concretă de fericitul avocat și referent școlar în Sibiu Anania Trombițaș.

Dar propunătorul făcea parte din opoziția ce se formase în sînul Asociațiunii la adunarea generală din 1879 și 1880, care făcea observări conducerei: „că Asociațiunea în timp de 19 ani n'a făcut direct mai nimic pentru literatura română și cultura poporului român“²⁾ și cerea: „ca activitatea Asociațiunii noastre pentru înaintarea culturii poporului român să fie de aci înainte îndreptată nemijlocit asupra masei“³⁾ poporului român.

Sub presiunea acestei opoziții adunarea generală dela Sighișoara din 1879 a și decis: „a da activității Asociațiunii o direcțiune mai practică“⁴⁾.

Venind propunerea pentru înființarea școalei

¹⁾ „Analele Asociațiunii“, an. 1880, pag. 79.

²⁾ „Telegraful Român“, Nr. 101—1880.

³⁾ „Telegraful Român“, Nr.-ii 64—67—1880.

⁴⁾ „Telegraful Român“, Nr. 102—1880.

de fete din cercurile opoziției, n'a fost întîmpinată cu însuflețire și a rămas deocamdată îngrăstrată la „protocol“.

Istoricul George Barițiu însă, pe atunci totar I al Asociațiunii, deși purtase energic mică cu opoziția amintită⁵⁾, a știut totuși să aprecieze importanța ideii ca să înființeze Asociațiunea o școală superioară de fete și a devenit mai înfocat apostol al acestei idei. Și iată cum pregătia el spiritele pentru realizarea ei în „Ziua“ („Observatorul“) și în „Analele Asociațiunii“ 1880 (pag. 79) sub titlul „Școale superioare de fete“:

„Bărbați Români! Să învățăm din erorile ca și din exemplele bune ale altora. Să ne mîndrim și noi păcatul. Prea suntem egoiști ori că e vorba de educațiune și învățătură mai mult pentru fiicele noastre...“

Dar: „Nu noi vom fi accia, cari să crească înmulțirea femeilor „filosoafe“, numite Englezi și Germani Blaustrumpf, care sară becatele de câte două și trei ori... Pretindem însă cu toată perseverența, ca să ne creștem femeile cari să fie cum zice poporul, și de rugă și de fugă, și de mamă și de damă, să se învăță cu cheile de brîn în bucătărie și cămară, ca și în saloane împrejur de oaspeți; să știe comanda în sfera activității lor femeiești și să poată aprecia vocațiunea bărbaților trecuți prin cursuri școlare de câte 10—16 ani, ajunși în pozițiuni sociale, în cari cea mai înfricoșată pedeapsă e i-s'ar putea dieta pentru toate păcatele tinerețelor sale, ar fi ca să tragă după sine câte o consoartă, care să stea tocmăi ca o mută în societățile cele mai alese, în care este chemată a funcționa sau a se prezenta bărbatu-său; căci apoi în cazuri de acestea să nu ne mirăm, dacă unii tineri își caută soții din alte națiuni, precum nu avem drept să ne mirăm, dacă fiicele noastre tremură de frica unor pețitori trecuți prin școale, dar bătărași și brutali în purtările lor... Să n'unc mai ocupăm numai ca diletanți de creșterea femeilor noastre, ca să nu plătim odată cu viața noastră națională egoismul nostru“⁶⁾ etc...

Cuvînte de înțeles adănc din rostul înțeleptului nostru istoric.

Și cu toate acestea în adunarea generală a Asociațiunii din 1880, ținută în Turda, nici măcar amintire nu s'a mai făcut de propunerea din 1879, de a se înființa un „institut pentru creșterea fetițelor române“.

Dar a urmat anul 1881, un an bogat în fapte istorice, menite a mișca sufletul poporului român pentru o îndoită rivnă în năzuințele sale culturale și economice. Amintim unele din acestea.

În 12—14 Mai 1881 s'a ținut în Sibiu cea dintîi „Conferență generală a reprezentanților tuturor alegătorilor români din țările de sub Coroana Ungariei“, în care s'au înscris drepturile poporului român cu litere de aur în Cartea neamului, pentru care inima lui pururea va bate.

Îndată după această conferență însuflețită, anume în 10/22 Mai 1881 după ce cu două luni mai înainte, la 14/26 Martie, se proclamase regatul României, s'a încoronat primul rege al României, înțeleptul și viteazul Carol I cu coroana de oțel făurită din tunurile luate dela Turci în războiul glorios dela Plevna. Acest eveniment epocal în viața regatului român, n'a privit decât indirect pe poporul român din țările de sub Coroana Ungariei. Dar într-un cît a influențat și a ridicat încrederea și mîndria în fiecare piept de Român, nu se poate spune în cuvînte.

S'a ținut apoi în Sibiu, tot în 1881 la 15/27 August, o strălucită expoziție agricolă și de industrie de casă, la a cărei cercetare s'a perondat lămură poporului român de pretutindenea.

Aranjarea acestei expoziții o inițiasă cu un an mai înainte „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“. Dar regimul

⁵⁾ „Observatorul“ din Iulie și August, 1880.

⁶⁾ „Observatorul“, Nr. 18—1880.

⁷⁾ „Analele Asoc.“, an. 1880, pag. 126—127.

Suspensorii, bandage și ochelari

Mașini de tuns, brice, foarfeci, ochiane, zwickeri, ochelari, baro- și termometre, suspensorii, aparate de inhalat, totfelul de specialități de gumă elastică, PRINTEMPS cel mai perfect prezervativfemeiesc cu 4 cor., se poate căpăta exclusiv numai la firma:

Dobos Sámuel

din Temesvá-Józsefvárs, o
(Timișoara-Josefin)
Hunyadi és Misits-uz sarkán.

de atunci a interzis Asociațiunii acest drept prin rescriptul din 26 Iunie 1881, Nr. 28.784, sub cuvânt că nu este îndreptătită după statutele sale să aranjeze expozițiuni.

În urma acesteia intelectualii români din Sibiu, au luat asupra lor ca particulari „continuarea lucrărilor pentru expozițiunea română”⁸⁾, inițiată de Asociațiune. Au ales din sânul lor 15 membri drept Comitet central de expozițiune, care constituindu-se în 5 Iulie 1881, și-a ales președinte pe dl Partenie Cosma, directorul „Albinei”, secretar pe dl Eugen Brote, astăzi publicist în București și casar pe fericitul Romul Petric.

Și s'a lucrat cu sfântă însuflețire, în adevăr: la Vlădică până la opincă, încât în 27 August 1881 s'a putut deschide cea mai strălucită expoziție românească agricolă și de industrie de casă, ce s'a văzut vre-odată în sânul poporului român din Ungaria.

Arhiepiscopul și Mitropolitul de atunci, fericitul Miron Romanul, deși regimul interzise caracterul oficial al expoziției, a pus la dispoziția comitetului de aranjare rezidența sa de vară cu grădinile de lângă ea, unde s'a aranjat și s'a ținut impunătoarea expoziție. Iar exemplul Arhipăstorului a electrizat inimile și curgeau ca ploaia obiectele prețioase pentru expoziție.

Îndeosebi femeia română a dovedit la această expoziție ce factor însemnat cultural este ea în sânul poporului român. Iată cum o aprecia președintele expoziției în cuvântul său de deschidere:

„Talentul, gustul estetic, diligența și ingeniozitatea femeii române se manifestă în expozițiunea noastră într'un mod admirabil”.

„Industria de casă a țărâncei române ar face onoare ori cărei națiuni civilizate”⁹⁾.

Iar ziaristica română, dimpreună cu cea străină, n'avea decât cuvinte de admirație pentru talentul, hărnicia și abilitatea femeii române. Din 6000 de obiecte ale expoziției, peste 3000 au fost produsul țărâncei române din pitoreasca-i industrie de casă.

Despre țesăturile țărâncei române, iată ce zicea o damă cultă franceză:

„De unde au luat femeile române atâtea modele necunoscute până acum societății civilizate? La școale nu le-a dus nimeni... la jurnale de modă nu le auzește nici de nume. De unde? Dela mamă, soră, mătușe, mamă bună și așa mai departe, pe sute de generațiuni înapoi, până ce ajungi în ruinele dela Pompei și Herculănum și în cabinetele de anticități etrusce, eline, romane, încă și persiane. Să ne mai arătați un alt popor din această monarhie, în ale cărui costume să se fi conservat gustul civilizațiunii antice de trei mii de ani!”¹⁰⁾.

L această expoziție era între cei dintâi exponenți, și școala de fete dela Azilul Elena Doamna din București, cu numeroase obiecte din industria de casă a femeii române. Apreciații au găsit, fără excepție, neîntrecute, ba sublime aceste obiecte, cari ocupaseră o secție întreagă a expoziției, fiind trimise anume la fața locului două profesoare pentru aranjarea și supravegherea lor.

Obștea era încântată de iscusința și măiestria ce se vedea în aceste lucrări. Iar expoziția română din 1881 n'a bătut decât o singură medalie de aur pentru premii, și aceea a acordat-o unanim școalei de fete dela Azilul Elena Doamna din București.

Acest monument a fost de adâncă învățătură pentru noi Ardelenii, Ungurenii, etc.... Pentru că nu știu dacă s'a scos vre-o altă învățătură din expoziția dela 1881, aceea însă o știu cu deplină siguranță, că hărnicia femeii române și exemplul școalei de fete Azilul Elena Doamna ne-a lămurit pe deplin ideea înființării unei școale superioare de fete pentru împrejurările noastre de dincoace. Și din acea clipă, cei chemați nici c'au mai scăpat din vedere ideea, până la realizarea ei în condițiile posibile la noi.

La serbările expoziției venise și conducătorul Azilului Elena Doamna din București: marele

filantrop francez, generalul Davila, ca oaspele rezidenței mitropolitane din Sibiu. Acest bărbat, în zelul său de a sprijini orice acțiune culturală-umanitară, s'a angajat încă dela acest prilej, la stăruințele dnei Maria Cosma, prezidenta Reuniunii femeilor române, să ne trimită pe cea dintâi profesoară de limba română dela Azilul Elena Doamna. Astfel să se adevărească și aici cuvintele istoricului Bonfinius (1427—1502). că Românii țin mai mult la limba lor, decât la viață.

Pe când obștea noastră românească era pătrunsă de acest sentiment, Reuniunea femeilor române din Sibiu, înființată abia la 8 Iunie 1881, a lansat în 2 Noemvrie 1881 cel dintâi apel către publicul român: „de a aduna un fond pentru înființarea în Sibiu a unui institut român de creștere pentru fete, împreună cu internat și întocmit așa, ca să poată corespunde tuturor intereselor de educațiune ale femeilor române chiar și din locuri mai îndepărtate”¹¹⁾.

Apelul era subscris de prezidenta Reuniunii: Maria Cosma, și astăzi prezidentă, și de secretarul Reuniunii: Visarion Roman, fericitul întemeietor și director al institutului de credit și economii „Albina”. Și e remarcabil, că pe întemeietorul primului institut financiar român din patrie, îl găsim contribuind cu spiritul său prevăzător și la înființarea celei dintâi școale de fete române în Sibiu.

În acest apel găsim pentru întâia dată exprimată complet ideea înființării unei școale superioare de fete, după cum mai târziu s'a realizat.

În timp de doi ani dela acest apel, pregătirile cele mai indispensabile pentru înființarea unei școale primare de fete erau făcute. Reuniunea femeilor române adunase mijloacele trebuincioase cu o rîvnă extraordinară. Prin petreceri prin loterii, prin fel și fel de mijloace marini-moase, a pus crucer lângă crucer din puna noastră particulară, deoarece pentru promovarea culturii, ajutorul Românului nu e decât mila Domnului și în buzunarul propriu.

Dar făcuse seamă de un budget anual circa de 3500 cor. și cu acest început a închiriat locul trebuincios, provăzându-l cu mobile și recvizite corespunzătoare. A angajat apoi pe cel dintâi corp profesoral, anume: dșoara Eleonora Tănăsescu, dela Azilul Elena Doamna din București, Dr. D. P. Barcianu și Dr. I. Crișan, profesori semina-riali în Sibiu și Matei Voileanu, absolvent al facultății de drept și practicant în cancelaria consistorului arhidiecezan din Sibiu.

Săvârșite aceste lucrări, s'a deschis școala în 20 Octomvrie v. 1883, prin o însuflețită serbare inaugurală, împreună cu sfințirea apei. De față au fost la acest act toți binevoitorii cauzei, în frunte cu patronul Reuniunii fericitul Arhiepiscop și Mitropolit Miron Romanul.

Aviz abonaților.

Abonații noștri cari nu și-au înnoit încă abonamentul pe semestrul al II-lea al anului curent sunt rugați să binevoiască a-l înnoi ca să nu li-se întrerupă expediarea regulată a ziarului.

De-asemenea sunt rugați toți abonații noștri în întârziere cu plata abonamentului să grăbiască cu achitarea sumelor ce ne datoresc, ca să nu fim siliți a întrerupe trimiterea ziarului pe adresa lor.

Abonamentul la „Tribuna” este:

pe un an	— — — —	28.— cor.
pe 1/2 an	— — — —	14.— cor.
pe 1/4 an	— — — —	7.— cor.
pe 1 lună	— — — —	2.40 cor.

In România:

pe un an	— — — —	40.— cor.
pe 1/2 an	— — — —	20.— cor.

¹¹⁾ „Observatorul”, Nr. 85—1881.

Chestiunea albaneză.

D. N. N. Nacio, unul dintre apostolii apărării drepturilor naționale ale poporului albanez, publică în „Seara” din București un articol mai lung în care răspunde la articolul senatorului Bațaria (reprodus și de „Tribuna”).

D. Nacio spune următoarele:

D. Bațaria după ce a arătat diferitele faze prin care a trecut poporul albanez, între altele spune că: Albanezii sunt împărțiți în musulmani, ortodocși și catolici, și că nu se înțeleg între ei!! Cei dintâi sunt împrăștiați în nordul și în sudul Albaniei, ortodoxii sunt așezați la sudul, iar catolicii în nordul Albaniei. Deși sunt de aceeași rasă însă n'a fost niciodată înțelegere între ei, și chiar între mahomedani... și că ostilitatea între dânși există și acum... și că va dispărea cu timpul, și prin școli, că sarcina guvernului este grea... deoarece Albanezii nu se înțeleg nici în privința instrucției. Că cei din sud au educația din limba greacă și cei dela nord sunt ignoranți, afară de catolici cari s'au adăpat la cultura italiană sau austriacă. Apoi mai spune d. Bațaria că Janina a fost un oraș eminent albanez acum 30 de ani și că acum s'au grecizat. Iar o Albanie autonomă este imposibil, că Albanezii nu se înțeleg între dânșii și că nu au oameni să-i conducă și că guvernul turc n'a făcut eforturi destule ca să le înăbușe ultimele sentimente ce le-au mai rămas și că Albanezii trebuie să rămâie numai ca otomani pentru ca să mai poată să mai existe!!!

Eu cred că aceste idei cu aceste dorinți nu poate să le expuc altul decât un tânăr ture fanatic și renegat care a intrat de curând în rândurile și serviciul junei Turcii; în realitate însă tinerii turci de azi nu sunt decât tot acei cari sunt de acum 500 ani și din timpul Jenicerilor...

1. Întrebăm deci pe d. senator tânăr ture Bațaria să ne răspundă ca român: oare Moldovenii și Muntenii deaceiași rasă și religie câte răboaie și hărțuiri în decursul timpului n'au avut între dânșii? Cred că d. senator Bațaria cunoaște foarte bine istoria.

2. Între Albanezii de nord și cei de sud creștinii sau mahomedani există vre-o barieră de o altă națiune cu altă limbă? Despre unirea Albanezilor și înțelegerea între cei de nord cu cei de sud, s'a văzut dovada ziua nămiea mare la 10 Iulie 1908, când s'a smuls lui Abdul Hamid Constituția, care a scăpat imperiu din prăpastie, pe urma căreia d. Bațaria a fost chemat de sultanul Abdul Hamid, numai și numai că a fost în contact cu Albanezii oameni superiori și cari l'au detronat!!! De sinceritatea Albanezilor d. Bațaria a protat și azi e senator...

3. În privința instrucției știe lumea întreagă că, dela 10 Iulie 1908 până la 30 Martie 1909 au fost zile fericite de o adevărată constituție pentru imperiul otoman de sub guvernul lui Chiamil Pașa și prințul Sabahedin, oameni sinceri ai constituției și sub guvernarea lor ca prin farmec s'au înfrățit toate neamurile de sub steagul otoman.

Albanezii pe care d. senator Bațaria îi descreditează până într'atâta, în scurt timp s'au pus pe lucru. Au înființat gazetă, club și tipografie în Stambul, gazetă, club și tipografie la Monastir, la Scodra, Corcea, Elbasan, Janina în toate părțile în fine pe unde sunt. Și la nord și la sud domnea cea mai perfectă înțelegere și armonie. Școala normală la Elbasan are vast internat. Toate aceste sunt susținute din sudoarea populației și nu cu milioanele de cine știe unde.

Albanezii au aranjat congrese naționale pentru literatură, la Monastir, Elbasan, Corcea, Berat și Janina, pronunțându-se pretutindeni pentru alfabetul latin, alfabet care a fost adoptat de toți, atât în București cât și la Constantinopol deși în Albania de nord acest alfabet datează de aproape 80 de ani, cu care predau cursuri albanezești Iezuiții și alții.

La congresele ținute pentru cultură au luat parte din toate triburile reprezentanți fără deosebire de religie și s'a dovedit cu vârf și îndesat că religia n'a influențat întru nimic.

Totuși d. Bațaria ca un cunoscător profund al chestiei albaneze se face că ignorează acest

⁸⁾ „Observatorul”, Nr. 53—1881.

⁹⁾ „Telegraful Român”, Nr. 96—1881.

¹⁰⁾ „Observatorul”, Nr. 71—1881, pag. 286.

DAJKOVITS E.

**Atelier de fotografii artistice,
— — de primul rang. — —
ORADEA-MARE, Palatul Sas.**

**Fotografii și portrete, reproducții după
fotografii vechi și noi în mărime naturală,
expuneri de obiective speciale pentru interioruri.
acatice, și lucrări în aquarel și olei artistic executate.
Atelierul se află exclusiv numai în Palatul Sas.**

fapt și-l trece sub tăcere. Și ca să-i punem în evidență mai bine dlui Bațaria care se erijează și ca arbitru în asemenea chestiuni, că Albanezii sunt uniți, luăm ca exemplu școala normală din Elbasan, unde au fost internați peste 150 de elevi din toate ținuturile Albano-Macedoniei fără deosebire de religie că au fost educați de profesori majoritate creștini și nu au auzit cuvânt de protestare de nicăieri. Bucuria, înfrățirea și pacea a domnit între toți. Nimenea dintre Albanezi nu se ocupă decât d'a deschide școli în limba lor, cu scop ca să alunge limbile străine care tind la des-naționalizarea lor.

Că cei dela nord sunt ignoranți iarăși, este adevărat, dar vina e a guvernului și nici decum a poporului. De pildă, dacă binecuvântatul Regat Român nu cheltuia anual un milion de franci luat din mămăliga țaranului român, pentru Aromânii din Macedonia, oare dle Bațaria, astăzi senator turec, nu era să fi cioban la oi cu craba în mână?

Pe de altă parte Albanezii musulmani fiind în Turcia mari demnitari, ocupând pozițiuni înalte n'a sprijinit cultura românească, considerându-o ca pe a lor proprie? Altfel nici o școală românească nu s'ar fi deschis!!!

Cred că Albanezii se pot uni în cel mai scurt timp posibil, când e vorba de o chestie a lor națională fără să fie ajutați aproape de nimeni.

Nu tot acelaș e cazul Aromânilor, cari au încasat zeci de milioane din România.

Dacă la un cas guvernământ românii vor lua măsuri și vor zice că Aromânii să-și susție singuri școlile, precum zic Albanezii și ar tăia subvenția, nu cred să vă mai rămâie o singură școală românească în Macedonia sau un singur profesor!!

La 1909, 30 Martie pentru trista memorie vin la putere vânzătorii posesiunilor imperiului Otoman în cap cu Hilmi pașa care timp de 25 de ani a turburat în continuu Balcanii ca să dea ocazie la intervențiuni.

Actualii guvernanți, atât comitetul secret, cât și miniștrii cea mai mare parte sunt jidani turciți, se conduc numai după sfatul dat de interesul lor propriu și conduși după ideile lor șoviniste nu vor să recunoască existența naționalității albaneze. În primul rând pun la cale închiderea școalelor, interzic apariția gazetelor albanezești, închid cluburile, tot odată trimit și armată pentru zdrobirea Albanezilor, nimicirea lor cu desăvârșire, și ca să poată astfel să-i vândă cui oferă mai mult.

Aceasta nu însemnează altceva decât anarhie. Junii turci actuali nu sunt de a guverna popoare europene.

D. senator turec Bațaria povătuiește pe Albanezi să rămână Otomani și să primească religia și limba turcă, dar de ce nu povătuiește pe Aromâni și pe jidani să primească și ei limba lor cu caractere arabe cum ne sfătuiește pe noi?

Junii turci nu sunt decât Ahmet Riza, Hilmi pașa, Mahmut Șefehet și jidanii turciți cari toți umblă după gheșefturi, restul partidului sunt niște descrerați ieniceri.

La această stare de lucruri nici o vindecare nu poate fi, decât, chemarea lui Chiamil pașa și prințul Sabahedin căci numai ei sunt în stare să împace spiritele atât de agitate astăzi și să îndepărteze nenorocirile care tot bântuie imperiul otoman.

Cronică externă.

Bulgaria și Turcia. Un personaj politic bulgar a avut zilele aceste o convorbire cu un corespondent al ziarului „Die Zeit”. Iată ce a spus:

Mai întâi de toate despre linia ferată Dunărea-Adria, care în proiectul din urmă era plănuită să aibă o joncțiune la Mrdare (frontiera sârbească) și să se termine la San Giovanni di Medua nu se poate discuta. Ea e o linie politică, de care au interes în primul rând Turcia, apoi Serbia, Austro-Ungaria și Italia.

Interesele Bulgariei nu vor fi servite de această linie, lor le-ar conveni celălalt proiect de linie: Monastir-Prilep-Cociane-Tsarewo și frontiera bulgară; dar o astfel de linie nu se va mai putea numi linia: Dunărea-Adria.

Despre actualul guvern de coaliție numitul personaj a zis, că el se străduiește de a îndepărta toate motivele de conflicte.

Cu Turcia vrea să trăiască în bune relațiuni ca să fie și durabile. Din cauza aceasta guvernul actual a fost invinuit de turcofilie de către ultraștii naționaliști. Dar politicienii aceștia nu-și dau seama că e în interesul bine priceput al Bulgariei, de-a nu întinde coarda prea tare cu Turcia. Numai cultivând bune raporturi cu guvernul junilor Turci, se va putea ameliora starea bulgarilor din Macedonia.

De altminterlea Turcia s'a putut convinge că Bulgaria n'a căutat să profite de încercăturile ei din urmă și nu le-a exploatat de loc. Bulgaria tinde să aibă din toate privințele o atitudine corectă cu toate statele. Ea dorește menținerea păcii în Peninsula balcanică, pentru ea să se poată desvolta în liniște pe cale culturală și economică.

Din cauza greșitei atitudini provocatoare a guvernului bulgar precedent, situațiunea în Macedonia se agravase serios. Actualul guvern însă vrea să dea probe că Bulgaria nu e un element de disordine în Balcan. El a și dat până acum destule dovezi, că nu vrea de loc războiul, mai întâi pentru că poporul bulgar e pacific dispus, și al doilea, pentru că un război în împrejurările actuale ar nimici valori incalculabile. Pentru motivul acesta un guvern nu s'ar putea lăsa într'un război decât numai la un caz din cele mai extreme. În ziua de azi răspunderea e enormă.

Evenimentele din Albania erau de natură de-a inspira temeri, din punctul acesta de vedere. Dar acum, când răcoala s'a potolit de sigur că Turcia va fi tras o lecțiune bună, ca de aici înainte să nu se mai atingă de individualitatea nici unei naționalități.

Să înființăm școli confesionale.

Vâlcele, August c.

În ziua de 20 Iulie st. v. (Sfântul Ilie) am asistat ca oaspe al băilor dela Vâlcele (Elôpatak), în biserică la sfânta slujbă. După săvârșirea slujbei, On. protopop al Treiscaunelor dl C. Dimian, a ținut o frumoasă și patriotică cuvântare către poporul care a luat parte la sfânta slujbă.

Iată despre ce este vorba:

În comuna Vâlcele, veche stațiune de băi, mai înainte funcționa o școală confesională gr.-or., al cărei învățător era cântărețul bisericii, C. de fel chiar din Vâlcele și om cu dare de mână. Acesta într'un moment de slăbiciune, s'a lăpădat de religia strămoșească gr.-or. și a trecut la religia calvină (reformată).

Guvernul, ca să răsplătească această faptă ră-tăcită, a desființat școala confesională românească, și a înființat o școală de stat, numind ca învățător pe acel rătăcit, care a funcționat câțiva ani, apoi l-a pus în penzie, iar azi funcționează un alt învățător maghiar, în o comună curat românească.

Ca acest lucru slab să înceteze, On. consistor arhiepiscop din Sibiu a decis, că dorește să se reînființeze școala confesională română din Vâlcele, conform cerințelor guvernului maghiar, și a dispus părintelui protopop, ca să aducă la cunoștința poporului deciziunea aceasta.

On. protopop al comitatului Treiscaunelor, după săvârșirea slujbei în ziua de sfântul Ilie, a adus la cunoștința poporului această dispozițiune a Consistorului, și a explicat printr'o cuvântare frumoasă, îndemnând poporul ca să contribuie fiecare după putere, la care va contribui și Onor. Consistor din Sibiu, ca să se facă un început și să construiască un local de școală conform cerințelor guvernului maghiar.

După aceasta povată și îndemn, poporul adunat în sinod sub presidenția On. protopop și al tânărului preot al comunei Vâlcele, a decis ca deocamdată să contribuie fiecare parohian cu câte 2 (doi) florini pe an și cu ce va contribui și On. Consistor din Sibiu și din ofrandele marinimoase și liste de subscripție pentru acest scop, la care sunt sigur, că va contribui și marele public din regat, să înceapă construirea unui local de școală românească.

Frumoasă și înălțătoare este această inițiativă a On Consistor din Sibiu, și tot așa de înălțătoare și patriotică a fost și cuvântarea On. domn protopop al Treiscaunelor, pentru înființarea unei școli în comuna Vâlcele.

Totodată, în legătură cu aceasta, subsemnatul semnalează și fac apel la On. Consistor al Metropoliei din Sibiu, și la On. protopop al Treiscaunelor, pe care îl privește direct, ca să-și în-

toarcă privirea, ca o astfel de inițiativă și îndemn să se facă cât de curind și pentru construirea și înființarea unei școli confesionale române gr.-or. și pentru comuna Ozun (Uzon), eu filială (Sfântul Ioan, Laborfalău, Comălău și Luna Ozunului), care este lipsită de școală confesională gr.-or. mai bine de 30 de ani și unde copiii români sunt complect maghiarizați, ca și poporul românesc din comitatul Treiscaunelor.

Această inițiativă se impune de urgent, cu atât mai mult, căci Ozunul ca mare comună, situată în centrul celor trei comune filiale, are o populațiune de peste 3000 familii de Români. — În speranța realizării acestui act măreț, voi fi cel dintâi, care voi stărui pentru colectarea cu o listă de subscripțiuni, și voi contribui și eu materialmente după puterea mea.

Micu Davidescu,
profesor de cursul primar
în București.

Literatura clasei de mijloc.

Este absolut cert că, o dezvoltare sistematică și ducătoare la un scop mai înalt, la o cultură desăvârșită a neamului omenesc, nu poate exista fără o literatură bună și bogată, care în cadrele ei să îmbrățișeze și să desvolte în general și în special diferitele și nenumăratele chestiuni cari alcătuiesc viața unui popor; dându-le o deslegare nimerită, pe înțelesul tuturor.

În cele ce urmează voiesc să tratez despre literatura industrială și comercială, care privește direct clasa noastră de mijloc. Voi cerea a dovedi necesitatea unei literaturi proprii a clasei de mijloc, unei literaturi care să cuprindă nu povești, poezii etc., din viața meseriașilor, ci să cuprindă tratate despre diferitele bresle și dezvoltarea lor, despre felul cum trebuie învățat și condus fiecare ram industrial, cu un cuvânt, să trateze în special fiecare ram de ocupație al industriașului și comerciantului român. Mai departe voi dovedi întru cât îmi va fi posibil, de ce noi Românii suntem atât de săraci în o așa numită literatură industrială și comercială, a cărei lipsă se simte atât de mult în rândurile clasei noastre de mijloc și voi cerea a arăta cum am putea ajunge cu vremea să dezvoltăm în direcția aceasta o literatură bună și practică, care tuturor meseriașilor să le folosească de povătuitor în cariera lor.

Necesitatea unei literaturi speciale a clasei de mijloc se impune tot mai imperios, cu cât cultura omenescă ia avânt tot mai mare, cu cât oamenii sunt mai sus pe o treaptă culturală, mărindu-se cu progresul cultural și cerințele societății omenesci, impuse ei de gradul de cultură ce-l posedă și de era în care trăiește. Cu cât mediul în care trăim e mai bine dezvoltat, cu atât cerințele sunt mai mari. De aceea trebuie să căutăm a ține pas cu dezvoltarea culturală și a satisface în marginile posibilității tuturor cerințelor timpului, cari rezultă din această dezvoltare. Cu cât vom satisface mai mult acestor cerințe, cu atât mai repede vom înainta în cultură. Pentru a putea însă satisface cerințelor și a înainta în cultură, trebuie să aflăm și să creștem izvoare, la cari să ne putem alimenta spiritul și sufletul, căci în lipsa acelora zadarnic va fi ori ce ni-zuință spre mai bine, nici un pas nu vom face înainte, ci rămânem tot acolo unde suntem și vom orbecăi și mai departe în aceeași beznă a neștiinței.

Pentru a crește o clasă de mijloc cu care să ne putem mândri, care pe lângă destoinicia în branșe, să fie capabilă a conlucra și la cultivarea spirituală și morală a unei generații viitoare de comercianți și meseriași, care să fie în stare să-și dea concursul său la ducerea la îndeplinirea unor chestiuni importante cari hotărăsc progresul nostru cultural, trebuie să ne creștem mai înainte de toate o literatură specială a clasei de mijloc, o literatură care să îmbrățișeze și să trateze pe înțelesul tuturor toate categoriile de comerț și meserii, o literatură care să dea îndrumări teoretice și practice și sfaturi acceptabile din toate branșele și trebuie să căutăm ea, creștând această literatură să-i asigurăm și câți mai mulți cititori, cari după un studiu serios să înceapă apoi a împreuna teoria cu practica ca astfel să ajungă la rezultate favorabile. Și mai cu seamă trebuie să avem în vedere ca din izvorul acestei literaturi să se împărtășească în măsură mai mare viitorii membri ai clasei de mijloc; adică practicanții și învățăceii, ca de tineri să învețe a prețui și iubii

mai presus de toate meseria ce și-au ales, căci numai așa vor putea ajunge mai târziu factori folositori pentru poporul nostru.

Literatura specială a clasei de mijloc la noi e foarte săracă și subredă, încât nu poate aduce nici un folos real. Puținele cărți ce există despre comerț și meserii sunt aproape toate numai niște tratate seci, cari și să voiești, cu greu le citești și citindu-le nu câștigi mult. O seamă din ele sunt culegeri de date statistice, cari arată numărul comercianților și meseriașilor din diferitele localități, produsele lor, importul și exportul acestora; acestea însă nu sunt menite pentru studiu special de bransă și nici nu interesează pe cine. Tratate speciale despre singuraticile categorii de comerț și industrie, interesante, pe întregul tuturor și întru cât e posibil amănunțite, după cât știu eu, nu avem, și lipsa lor se simte în ori ce parte ne-am întoarce; de aceea nici nu ne putem aștepta deocamdată la o cultură mai desăvârșită a clasei noastre de mijloc: nu putem pretinde dela ea lucruri cari încă nu e în stare să ni-le dea. Trebuie să așteptăm zorii unor zile mai bune, pentru a putea duce la îndeplinire munca de regenerare a acelor clase, ce ne stă înaintea; trebuie însă să muncim mult.

Lipsa unei literaturi speciale în sensul amintit se explică aproape numai prin faptul că, până acum majoritatea covârșitoare a clasei de mijloc o formează oameni fără destulă carte, cari de abia știu citi și scrie — oameni fără nici o pregătire serioasă, cari cu greu știu să-și facă și puținele lor socoteli indispensabile. Dela atare elemente nu înțelege ori cine că nu putem aștepta crearea unei literaturi de specialitate, ba nu putem aștepta nici desfășurarea unei activități restrânse în afară de atelier, care își are și ea partea ei în dezvoltarea societății omenești. Lipsindu-le acestor oameni o judecată mai limpede și vederi mai largi, bine înțeles că nu pot să producă nimica trănec și folositor, în prima linie în interesul lor propriu, necum ceva pentru interesul obștesc. Și dela actuala generație nici nu putem aștepta multe, fiindcă e imposibil a-i schimba în demers de câțiva ani caracterul și prin cea mai încordată muncă. Trebuie în schimb să ne cugetăm cu toată îngrijorarea și seriozitatea la creșterea viitoarei generații în spiritul culturii europene și conform cerințelor timpului și împrejurărilor în cari trăim; pentru ca să avem în viitor o mână de oameni luminați și dornici de progres, cari să poată duce la bun sfârșit lupta de înaintare economică-culturală. Când vom avea crescută această mână de oameni în felul cum ne trebuie, atunci putem fi siguri de izbândă, atunci vom fi în stare să trecem peste toate piedecile ce ni-se pun în cale de dușmanii noștri firești.

Tot începutul este greu. Nu se va putea ușor și în scurtă vreme să ajungem a avea o literatură corespunzătoare în direcția indicată. La început trebuie să fim mai îngăduitori și să nu ne așteptăm la serieri originale bune, ba la început ne putem aștepta și la unele mai slabe, neavând oameni cari să îndrăznească a ieși în publicitate cu lucrări originale. Începutul mai ușor se va putea face, dacă cei câțiva comercianți meseriași mai inteligenți și mai îndemânatici în compunerea unor fraze simple, dar la înțeles, ar încerca să ne dea traduceri după cărți străine, ca d. e. după cărți germane, cari tratează sistematic subiecte din toți ramii comerciali și industriali. Aceste traduceri, făcute cu oare care îngrijire, vor avea avantajul, că mulți vor începe a se ocupa mai serios cu acest gen de literatură și mai târziu vor încerca înșiși să producă ceva original. Începând cu traduceri și cu tratate originale ușoare și scurte, cu timpul putem asigura serierilor originale de orice volum, un viitor sigur și ne vom putea crea o literatură proprie a clasei de mijloc, care prin această literatură va ajunge pe o treaptă de cultură mai înaltă și prin urmare va deveni un

factor indispensabil și dător de ton în dezvoltarea noastră pe toate terenele.

Realizarea celor expuse nu e imposibilă, dar grea și costisitoare, trebuie însă să avem voință tare și atunci vom putea duce multe planuri la îndeplinire.

Luminându-ne pe noi înșine, vom putea lumina și pe alții. Înțeleptul *Socrate* zice: „Numai un singur bun e pentru om: *știința*, și numai un singur rău: *neștiința*.”

Această maximă s'o avem întotdeauna în vedere și vom izbuti!

Radu Barcianu.

INFORMAȚII.

A R A D, 15 August n. 1911.

— **Din Archidieceza gr. cat. „Unirea”** anunță: Profesorii gimnaziali Alexiu Viciu și Aron Deac au fost trecuți la pensie cu 31 August 1911. Profesorul Ioan Fodor, care până acum a fost aplicat la școala civilă de fete, a fost trecut la preparandie, iar prof. Aurel B. Gaja a fost trecut dela preparandie la școala civilă de fete. Alexandru Borza, teolog abs. și profesor diplomat din Geografie și Științele naturale, a fost aplicat ca profesor suplent la gimnaziul nostru.

— **Cehii la Berlin.** Societatea cehilor din Berlin și-a serbat aniversarea alor cincizeci de ani de existență. Cu acest prilej au crezut Cehii că pot să demonstreze față de Germani și au convocat un congres cehesc tocmai în capitala Germaniei. Pangermanii austriaci împreună cu frații lor din Germania s'au năzuit însă din toate puterile să zădărnicească această manifestație a forțelor poporului ceh. S'au pornit fel de fel de intervenții, până ce toți Cehii supuși austriaci, au trebuit să declare consulului german la Viena, că mergerea lor la congresul din Berlin nu are nici un caracter politic și că ei nu vor purta nici insignii cehe nici vr'un steag național cehesc. Dar, pangermanii nu s'au mulțumit cu atât, ei au convocat și o întrunire de protestare împotriva Cehilor, pe aceiași zi cu congresul, la Berlin. Autoritățile germane au interzis această întrunire dar au interzis și Cehilor de a umbla pe străzile Berlinului în grupuri mai mari de douăzeci de persoane. Când au sosit Cehii din Bohemia în gara Berlinului au fost primiți de Nemți cu hui-dueli. Congresul totuși s'a ținut în liniște fără să poată fi împedecat de vre-un incident mai grav.

— **Moștenitorul de tron la manevre.** A. Sa I. Francisc Ferdinand va conduce manevrele regale din anul acesta. În 11 Septembrie va pleca din Viena și nu se va opri nicăieri până la Stropko în nordul Ungarie. Aici va fi singura primire oficială. În legătură cu știrea aceasta se vestește că viitorul prinț moștenitor care e căpitan de dragoni în regimentul 7, nu va lua parte la manevre.

— **Un svon fals.** Cetim în „Tel. Rom.”: Cetim într'un ziar din București următoarele:

„Keleti Értésítő” află din Arad, că în cercurile Românilor circula svonul, că între Mitropolitul Ioan Mețianu din Sibiu și capii bisericii din România s'ar fi început tratative, ca Mitropolitul Ioan Mețianu să fie ales Mitropolit-Primat la București.

Șeful bisericii din Ardeal însă, fiind acum de 82 ani, nu sunt speranțe că aceste tratative să aibă vre-un rezultat concret.”

Suntem autorizați a declara, că svonul acesta e lipsit de orice temei, din care motiv desmințim știrea în modul cel mai categoric.

— **Zaharina.** Guvernul nostru și cel austriac au adus lege pentru instituirea monopolului asupra zaharinei, aceasta pentru a preveni marile abuzuri ce se fac cu acest produs industrial vătămător sănătății, a cărui putere de îndulcire este, cum se știe, de 550 de ori mai mare decât a zahărului de sfeclă.

Nu într'un scop fiscal trebuie să se introducă acest monopol, ci în scop igienic-sanitar, limitând întrebuințarea zaharinei numai la scopuri medicale farmaceutice, cum s'a făcut aceasta și în alte state până acum.

Conform proiectului guvernului, zaharina va fi vândută pe viitor pe un preț proporțional cu puterea ei de îndulcire în comparație cu zahărul de sfeclă, adică de 500 ori mai scump. Scumpindu-se astfel acest produs nimeni nu va mai avea interes să-l cumpere decât pentru scopuri medicale. S'ar putea însă ca tocmai aceste măsuri să îndemne pe unii speculanți să pue în comerț produse similare zaharinei, și de aceea, zice expunerea de motive a proiectului în chestiune, va fi necesar să se supravegheze cu cea mai mare atențiune comerțul cu materii zaharoase, luându-se măsuri speciale și căutând a ne da încontinuu seamă adică cutare sau cutare materie zaharoasă intră sau nu în prevederile monopolului.

— **Manifestații cu sfârșitul serbărilor socoliste.** Cu datul de azi sosește următoarea depeșă dela Agram: Cu ocazia serbărilor socoliste au avut loc sgomotoase manifestații împotriva Sârbilor. „Sborsky Glasnik” ziarul Sârbilor radicali a arborat în fereastra redacției steagul național sârbesc. În fața clădirii o mare aglomerație de oameni a izbucnit în strigăte de protestare. Intervenind poliția pentru îndepărtarea steagului, șefredactorul ziarului a declarat că nu va ceda decât forței brachiale. Opt polițiști au intrat îndată în redacție și au îndepărtat steagul.

Mulțimea a aplaudat cu însuflețire pe polițiști. Socoliștii cehi s'au revoltat de această atitudine a Sârbilor, iar socoliștii sârbi voiau să părăsească congresul și numai la stăruințele socoliștilor croați au renunțat la acest gând al lor.

Până aci depeșă. Dată fiind armonia care a stăpânit serbările socoliste credem că depeșă exagerază mult faptele și că, chiar dacă s'a încercat o turburare a armoniei, încercarea aceasta n'a putut fi pusă la cale decât de mâini interesate. Și cine nu recunoaște îndată aceste mâini?

— **Congresul sâcuiesc la Turda.** La 22 August se va ține un congres al tuturor sâcuiilor la Turda. Toți sâcuii organizați în societatea lor regnicolară vor lua parte la el, în mijlocul unor serbări naționale. Gazetele ungurești vorbesc cu căldură de acest congres care se ține într'un oraș șovin așezat în mijlocul unui ținut curat românesc.

— **Izolarea socială.** Cetim în gazetele ungurești, că în Târgul Mureșului s'a întâmplat o bătaie între doi studenți universitari români, din motive naționale. Gazetele spun că Dr. Sveteu (?) candidat de avocat a certat aspru pe un alt candidat de avocat cu numele Dr. Dorca, pentru că acesta din urmă a umblat în societate ungurească. Dorca din pricina aceasta l'ar fi bătut crunt pe Dr. Sveteu. Nu știm ce este adevărul din știrea aceasta, dar mustrarea pentru că Dr. Dorca umblă în societate ungurească este îndreptățită și ne-o însușim și noi ca ori ce român conștient.

— **Congregație.** Cetim în „Telegraful Român”: Domnul comite suprem al comitatului Sibiu și comes al Sașilor, Walbaum a convocat pe 21 August n. orele 9 dimineața, adunarea generală extraordinară a comitetului municipal al comitatului Sibiu, în sala mare a casei comitatense. Ca prim obiect e luat în ordinea de zi concludul orașului Vârșet, referitor la *desaprobarea obstrucției actuale din dietă*.

— **„Astra” la Cenadul-mare.** Despărțământul Sânmiclașul-mare al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român își va ține adunarea cercuală la 7/20 August 1911 în comuna Cenadul-mare la 11 ore a. m. în localul școlii gr. or. române cu următorul program:

1. Cuvânt de deschidere. 2. Raportul comitetului despărțământului. 3. Rațiocinul anual și preliminarul pe anul 1911 și alegerea unei comisiuni de cenzurare. 4. Disertațiuni și prelegeri

Fabrica de tâmplărie

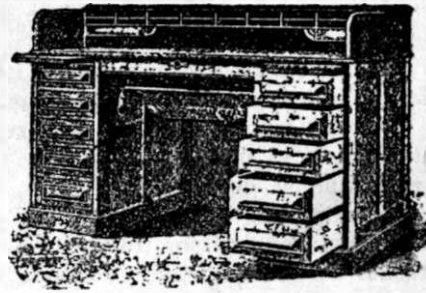
instalată cu putere de mașini

ERÖS VICTOR FIAI

din Marosvásárhely, Régikorház-utca 3.

Pregătește **mobiliere complete** pentru locuințe, birouri, magazine, farmacii, biserici și școli după model în orice stil **Mobilier american** pentru birouri și sipete cu stropuri pentru acte se pregătesc la comandă

— și în diferite calități, precum se vede și din desene. —

poporale. 5. Raportul comisiei csmise. 6. Alegerea alor doi delegați pentru adunarea generală a Asociației. 7. Inscrerea membrilor noi. 8. Propuneri înscruse la prezidiu cu 24 oare înainte de adunare. 9. Încheiere. Atât membrii Asociației din teritoriul acestui despărțământ, cât și întreg poporul român sunt invitați a lua parte la această adunare. Sâmbătă-mare la 1/14 August 1911. A t a n s i u L i p o v a n m. p. not. desp., Dr. N e s t o r O p r e a n m. p. dir. desp.

— **† Ioan Stoian**, preot gr. or. român din Firighaz, și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului, Sâmbătă în 12 August n. (30 Iulie v.) la orele 11 și jumătate noaptea, în etate de 47 ani și în al 18-lea an al fericitei sale căsătorii și preotie.

Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

— **Lacurile de Asfalt din America de Sud.** — Revista „Petroleum” Nr. 19, din anul curent, publică următoarele:

Lacurile de asfalt din America de Sud se cunosc de mult timp. Columb care a descoperit insula Trinidad în 1496 a observat acolo asfalt. Zăcămintele de asfalt în Trinidad se află mai ales pe coasta de vest lângă golful de Paria și cel mai mare zăcămint e lacul de asfalt, care e situat pe vârful unei coline de 45 m. și are o suprafață de mai mult de 40 ha. Din sondagiile făcute rezultă că asfaltul are o adâncime de minimum 60 m. astfel că poate ajunge încă o serie de ani pentru trebuințele lumii întregi.

Asfaltul brut se compune din 40% smoală, 30% apă și 30% necurătenii minerale, (argilă, cuarț amestecat cu puțin fier). După analiza lui Richardson, asfaltul are pretutindeni aceeași compoziție.

Asfaltul exploatat este în mică parte rafinat la fața locului unde există o rafinerie; cea mai mare parte e dus în America de Nord unde este rafinat.

Și în Venezuela, care a fost odată unită cu Trinidad, se află un lac de asfalt cu o suprafață de 400 ha. în provincia Bermudez. Smoala care iese din lac este curată și are după Richardson următoarea compoziție: 82.88% C., 79% apă, 5.87% S și 0.75 N. La aer se întărește și desvoltă hidrogen sulfurat. Asfaltul e mai puțin uniform decât cel din Trinidad, însă mai moale și mai curat; conține brut 10—45% apă; 0.5—3.5% necurătenii minerale. Asfaltul de Venezuela e mai moale decât cel de Trinidad. Exploatarea și rafinarea se fac în același mod. Rafinat, acest asfalt, e un bitumen aproape curat și este deci un material mai valoros decât cel din Trinidad.

x **Laptele din piață poate fi folositor copiilor de țată?** Laptele din orașe cu toată scumpetea și

controlul administrativ e foarte rar fără bacterii, foarte des falsificat și mai nainte de toate nu se potrivește pentru copii. Ce poate face dar o mamă care din oarecari împrejurări nu este în stare să alăpteze singură copilul? Trebuie să caute un lapte care să conțină toate substanțele nutritive pentru hrana copilului. Aceste condițiuni îndeplinește Făina Lactată Nestlé cunoscută de aproape 50 de ani, care conține lapte gras din Alpi în cantitate suficientă, așa încât pentru preparare nu e nevoie decât de apă. O cutie cu cel puțin 25 prânzuri costă în fiecare farmacie și droguerie K. 1.80.

x **Anton Petroff**, succesorul **Ioan Wonka**, Timișoara-Cetate, str. Szilágyi 13. Atragem atenția On. public cititor asupra inseratului firmei de mai sus din numărul nostru — care desface cele mai bune plane, ale diferitelor fabrici streine, renumite. Recomandăm această firmă ca demnă de încredere.

ECONOMIE.

Pentru prăsirea cailor. Comisiunea pentru prăsirea cailor a comitatului Sibiu ne vestește, că Luni, în 11 Septembrie n. e. la ora 1 din zi va aranja în piața veche de cai (în fața terezianului din Sibiu) o premiare de cai, împărțind premii în bani și diplome de laudă. Premiile în bani sunt de 930 cor., din cari 700 cor. dăruite de ministrul de agricultură, iar 230 coroane din fondul pentru prăsirea cailor.

1. Premii în bani se dau numai: a) pentru atari iepe în etate de 4—12 ani prezentate dinpreună cu mânzi deplin lăptați, cari sunt bine nutrite, sănătoase, puternice și posedă recerintele pentru iapă aptă de prăsilă; b) pentru astfel de mânze în etate de 3 ani, cari promet o deosebită facultate pentru prăsilă; c) pentru alți mânzi și mânze mai tineri, dar în toată privința excelenți, cari nu sunt amintiți sub p. a) și b).

2. Iepele, precum și mânzii, ce vor concura sunt de a se prezenta pe ziua numită până la ora 1 d. a. pe locul numit și a se posta în rînd. Transportarea vitelor la locul destinat și de acolo acasă se întâmplă pe spesele și risicul proprietarului.

3. Despre fiecare iapă sau mînz trebuie să se arete atestatul comunal, prin care se dovedește, că respectiva persoană ține iapa și mînzul înfătoșat de 6 luni în proprietatea sa, precum și țidula de mînzit.

4. Comisiunea pentru împărțirea premiilor își va începe activitatea la ora 1 și jum. d. a. și o va termina cu distribuirea premiilor.

5. Numai celui proprietar se va oferi premii în bani și diplome de laudă, care locuiește pe teritoriul comitatului Sibiu și dovedește, că mînzul sau iapa înfătoșată la premiare le-a crescut el însuși, sau e cel puțin proprietarul lor de 6 luni.

6. Premii în bani vor obține numai agricultorii, iar persoane mai avute sau de rang înalt vor căpăta numai diplome de laudă. În caz, când un agricultor demn de premiat ar năvni la premiu de bani, atunci va obține o plomă de laudă.

7. Premiile în bani sunt: I. Pentru iepe și mânzi bine lăptați: a) un premiu de 70 cor.; b) un premiu de 60 cor.; c) două premii de câte 40 cor.; d) 2 de câte 40; e) 3 de câte 30; f) 4 de câte 20 și g) 5 de câte 10 cor. II. Pentru mânze de 3 ani: a) un premiu de 50 cor.; b) un premiu de 40 cor.; c) un premiu de 30 cor.; d) un premiu de 20 cor și e) 2 premii de câte 10 cor. III. Pentru mânzi de calitate eminentă sub 3 ani: a) 2 premii de câte 40 cor.; b) 1 premiu de 30 cor.; c) 4 premii de câte 20 cor.; d) 5 premii de câte 10 cor.

8. diplome de laudă se distribuiesc cultivatorilor aparținători la ori care clasă, în proporție cu calitatea calului și după buna chibzuință a comisiei premietoare, anume: diplomă de clasă I. de aur, diplomă de clasă II. de argint, diplomă de clasă III. de bronz.

E timpul suprem ca și cultivatorii noștri de cai, ținând seamă de premiile ce se împart, să ia cât mai mulți parte la această premiare. Apelăm și în această privință la cărturarii (preoții, învățători, notari, conducători de bănci etc.) noștri dela sate, ca aducând la cunoștința obștei această publicațiune a noastră, să o îndemne la participare.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din com. Sibiu”. *Pant. Lucuța*, prez. *Vic. Tordășianu*, secretar.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.
„Tribuna” institut tipografic, Nichin și 1911.

Dentist in Cluj.

NAGY JENŐ

„specialist pentru dinți artificiali fără pod în CLUJ-KOLOZSVAR.

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plătire în rate pelângă garanță de 10 ani.

Dentist in Cluj.

Leon Tolstoi.

84

RĂZBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Mareșalii însoțiți de aghiotanții lor, deteră fuga în toate direcțiunile și câteva minute mai târziu, grosul armatei franceze se îndreaptă către înălțimile de pe Pratzen, pe cari trupele rusești le părăseau din ce în ce mai mult, angajându-se, spre stânga, în vâlcea.

LXI.

Pe ceasurile opt dimineața Kutuzow se puse călare în capul coloanei a patra și se îndreptă spre Pratzen. El salută prietenește pe soldații întâiului regiment și dete el însuși semnalul plecării, arătând astfel că avea de gând să dirijeze în persoană această coloană. Ajuns în satul Pratz, el se opri.

Prințul Andrei se afla la spatele lui Kutuzow, perdut în marele număr de persoane cari formau suita comandantului șef.

Jos, la stânga, în mijlocul cetei, se auzeau împușcături între trupele ce nu se vedeau.

În dimineața aceea Kutuzow părea istovit și enervat. Trecând prin fața sa, infanteria se opri în ordine.

— Spune infanteriei să se formeze în coloane de batalioane și să înconjure satul, zise el unui general care se apropia de el.

— Nu înțelegeți oare, Excelența Voastră, că mie-mi e peputință să desfășor trupele în defileul strimt al străzilor din sat, în vreme ce mergem într-o împănă-

rea inamicului? Aveam de gând să-mi formeze trupele afară din sat, Grandissimă Excelență, răspuse generalul.

Kutuzow rise cu amărăciune:

— Nostim ar fi să se desfășoare rindurile în vederea inamicului.

— Inamicul e însă departe, Grandissimă Excelență. După dispozițiune...

— Ce dispozițiune! strigă Kutuzow cu mânie; fă ce-ți poruncesc.

— Mă supun.

— Ei, dragul meu, șopti Nesvitzski la urechea prințului Andrei, în ce toane rele se află azi moșul!

Un ofițer austriac, în uniformă albă și cu pana verde la chipiu, se apropie de Kutuzow în galop și-l întrebă cu mânie în numele împăratului dacă a patra coloană o pornise deja la drum. Kutuzow nu-i răspunse, ci se înturnă și privirea lui căzu pe prințul Andrei ce se afla lângă dânsul.

— Mergi, dragul meu, și te interesează dacă a patra coloană a eșit deja din sat? spuse el. Oprește-o să aștepte ordinele mele.

Abea se îndepărtase prințul Andrei și Kutuzow strigă după dânsul:

— Intreabă dacă s'a avut în vedere a se înșira tirailorilor! Unde le e mintea, unde le e mintea! strigă el din nou fără a răspunde ofițerului austriac.

Prințul Andrei opri a treia diviziune și descoperi că în adevăr tirailorilor nu fuseseră încă înșirați. Comandantul regimentului fu chiar surprins de acest ordin al comandantului șef: el era convins că mai avea trupe în fața sa și că dușmanul era cel puțin la zece chilometri.

Când se întoarse prințul Andrei îl găsi pe Kutuzow

pe același loc, cu trupul său gros, strivit pe sea; el căscă greoi, ținând ochii închiși. Trupele nu mai mergeau, ci rămăseră nemiscate.

— Bine, bine, făcu el către prințul Andrei: apoi adresându-se generalului, care cu ceasul în mână da zor ca trupele să înainteze:

— Avem vreme, avem vreme. Excelență, făcu el căscând.

În clipa aceea, la spatele lui, se auziră strigăte de hura, cari se apropiau din ce în ce mai mult, dealungul coloanelor rusești. Era evident că acela căruia i-se adresau strigătele, înainta cu înțeleasă. Când soldații lui Kutuzow strigară și ei, acesta se dete într-o parte și privi, cu chipul posomorit. Un escadron de cavalerie de toate culorile se apropie, venind din spre Pratz.

În frunte, doi călăreți înaintau în galop. Unul în uniformă neagră cu pene albe la chipiu, călare pe un roib englezesc, celălalt în uniformă albă pe un cal negru. Erau cei doi împărați cu suitele lor.

Kutuzow porunci soldaților cu afectarea unui militar stând în rînduri:

— **Smirno!**

El se apropie de împărat, salutând. Chipul și tot felul său de a fi se schimbă brusc: el luă aerul unui subordonat care n'are dreptul să aibă personal nici o părere.

Această afectare de respect îl izbi pe împăratul Alexandru în mod neplăcut.

— Dar de ce nu începi încă, Mihail Larionovici, îl întrebă împăratul pe Kutuzow.

— Aștept, Majestatea Voastră! răspunse Kutuzow, înclinându-se cu respect.

Împăratul aplecă urechia și se încrunță ușor, arătând astfel că nu auzise bine.

REISZ MIKSA fabrică de MOBILE

în

Oradea-mare-Nagyvárad

Calea Rákoczi-ut No 14.

(Lângă Apolo).

Mulțămită publică.

Petrecerea din 6 August n. a. c. aranjată de
înținerimea română din Zlatna și jur în scop filan-
tropic, a avut pe lângă rezultatul moral și un
trumos câștig material.

A încurs din taxa de intrare: 231 cor. 60 fil.
Din vinderea de confetti și ilustr. 15 » 89 »

cu totul: 247 cor. 49 fil.

care sumă subtrăgându-se
sepele de: 92 » 88 »

rezultat un venit curat de: . . . 154 cor. 61 fil.
care sumă s'a împărțit în modul următor:

a) pentru nenorocirii din Moldova 100 cor. — f.
b) « biblioteca școl. din Zlatna 54 » 61 »

Cu aceasta ocaziune au binevoit a suprasoivi
următorii: Dr. Alexandru Morariu, adv. Elisa
betopol; Alexiu Muntean, inginer; Dr. Candin
David, adv. Abrud, câte 8 cor. 50 fileri. — Iuliu
Albini, notar Zlatna; Nichi Olariu, dir. de
bancă Zlatna; Dr. Ioan Rece, medic Zlatna, câte
7 coroane. — Dr. Virgil Radeș, adv. D. Sânmărtin
6 cor. 50 fileri. — Traian Baicu, comers. Zlatna;
Pompiliu Piso, preot Cărpiniș, câte 3 cor. 50 fil.

— Hölzel Rezső, șef de gară Galaț; Ioan Cristea,
croitor Zlatna; Ioan Bendorfean, notar Gijeasa;
Francisc Wanë, inginer Zlatna, câte 3 cor. —

Ioan Cibian, T.-Poiana; Gálffy György, fotogr.
Abrud, câte 2 cor. 50 fileri — Ioan Moldovan,
preot Petringenar; Nic. Henegar; Ioan Todorean,
preot Galaț; Nic. Popoviciu, preot, Cb; Victor
Iamian, propr. Zlatna; Nic. Criste, preot Valea-

— Aștept, Majestatea Voastră! repetă Kutuzow
cu o înfiorare puțin naturală a buzei de jos. — Colo-
nii nu s'au adunat încă toate.

— Era vădit că acest răspuns nu plăcu țarului. El
înălță ușor umerii lui cam încovoiați și privi pe cel
mai apropiat aghiotant al său, ca pentru a i-se plânge
de purtarea lui Kutuzow.

— Dar bine, Mihail Larinovic, nu suntem aici pe
câmpul de paradă dela Tzaritzin, ca să începem re-
gimul abea după ce se adună toate regimentele! făcu
zgomot privind drept în ochii împăratului Franz ca și
cum l-ar fi invitat să ia și el parte la această între-
vedere, sau cel puțin să asculte ce se spune. Dar im-
păratul Austriei privea în jurul său, fără să ia seama
de vorbire.

— Sire — repetă Kutuzow cu o voce sonoră pentru
auzit departe, și cu o ușoară contractare a feței.
— Dar tocmai fiindcă nu suntem pe câmpul de pa-
radă dela Tzaritzin, n'am început lupta.

Cei din suita țarului schimbă priviri nemulțamite
pline de mustrare. „E bătrîn, spuneau acele priviri,
asta nu-i dă dreptul să vorbească în așa fel împă-
ratului”.

Alexandru își mai aținti odată ochii cu atenție pe
capul lui Kutuzow, așteptând par'că să mai audă ceva.

Kutuzow își plecă cu respect capul și așteptă și el
împăratul să ia cuvântul. Tăcerea asta ținu un
moment.

— Dar dacă Majestatea Voastră imi poruncește?
— Kutuzow.

El înălță capul și luă din ton atitudinea generalului
care nu discută ci se supune. El chemă la sine pe se-
năle coloanei, Miloradovici, și-i dete porunca s'o por-
născă la drum.

mică, câte 2 coroane. — Szilágyi Béla, inginer;
Goldberger Moric, Zlatna; Ioan Bungărdean,
sub-notar Zlatna; Demetriu Cozma, notar Tur;
Tróthán János, Zlatna; Iuliu M. Montani, proto-
presbiter Zlatna; Iuliu Popp, comers. Zlatna; Tit
Domșa, esec. Zlatna câte 1 cor. 50 fileri. —
Petru Paul, preot Văltoriu; N. Roșu Geoagiu;
Iosif Magda, preot Feneș; Enea P. Bota, preot
Sard; Em. Comanescu, inv. Mihaili; Aurel Căpă-
șină, Feneș; Somló Iosif, contabil Zlatna; Kovács
Iosif, oficiant de poștă Zlatna; Basiliu Popescu,
comers. Zlatna; Rusan Carpade, propr. Zlatna;
N. Lősnér, Abrud; N. Svarc, Abrud; Alex. Danciu,
Zlatna; Iosif Petringenar, Zlatna; Iustinian Iacob,
teolog; Virgil Oros, Zlatna; Nic. Todea, preot
Balșa; Dionisie Costea, preot Nădăștin; Ioan
Lucăcel, inv. Balșa Dumitru Magda, inv. Galaț;
Enea Hocman, Abrud câte 1 cor. — Glevichy Ist-
van Zlatna — 10 fileri.

Primească — și pe calea aceasta — marinimoșii
contribuenți precum și toți acia cari prin pre-
sența lor au ridicat nimbul petrecerii noastre, cele
mai călduroase mulțumite.

Zlatna, 10 August 1911.

Pentru comitet: Parteniu Duca, cassar.

GRUBER DEZSŐ

magazin de pălării și articole
de modă pentru bărbați.
Cluj-Kolozsvár,
Colțul străzii Wesselényi și Szép,
vis-à-vis cu hotelul »Fészl«

Noutăți în pălării de domni și
copii, albituri, cravate și totfelul
de articole.

Prețuri solide!

Serviciu conștiințios!

Caut

un candidat de avocat

cu practică bună. **Dr. A. Morariu, adv.**
Elisabetopol (Erzsébetváros).

În vreme ce batalionul Apșeron trecea pe dinaintea
țarului, Miloradovici, încălzit la chip, fără manta, cu
uniforma plină de medalii, cu chipul său cu pene mari
cam la o parte, galopă în față și făcându-și calul să se
ridice pe picioarele de dinainte, îl salută pe împărat.

— Cu Dumnezeu înainte, generale! îi zise țarul.

— Majestate, vom face toate cu putință, rosti gene-
ralul cu voioșie.

El întoarse bruse calul și se așeză la spatele țarului.
Regimentul Apșeron, excitat de prezența împăratului,
defilă cu o alură marțială.

— Copii! strigă Miloradovici cu glasul sigur și plin
de voce bună; copii, nu pentru prima oară mergem să
luăm un sat cu asalt.

— **Radi — staratzia!** (Vom face ce vom putea) strigă
gară soldații.

Strigătul acesta neașteptat speria iapa împăratului,
care făcu o săritură într-o parte. Calul acesta pe care
țarul îl călărise în Rusia când își trecuse trupele în
revistă, își ciulea pe câmpul dela Austerlitz urechile
la fiecare pocnet de pușcă, crezându-se mereu la o re-
vistă. Căci dobitoacul nu înțelegea rostul acelor împuș-
cături și nici vecinătatea frumosului armăsar negru,
pe care-l călărea împăratul Frantz.

LXII.

Kutuzow însoțit de aghiotanții săi, îi urma pe ca-
rabinieri la pas. După ce merse vre-o jumătate de chi-
lometru la spatele coloanei, se opri în fața unei ruini
părăsite, un fost han de sigur, lângă o răscruce. Pe cele
două drumuri, cari duceau la vale, trupele păseau.
Ceață începuse a se împrăștia și se zărea în mod vag,
în depărtare, pe înălțimile din față, trupele franceze.

— Ia priviți! Ia priviți! strigă deodată un aghiotant,
arătând la poalele muntelui, tocmai de desubtul lor. Dar
bine,ăștia sunt Francezii!

AVIZ!

Un meseriaș român

caută un tovarăș

cu puțin capital. — Capitalul s'ar folosi
pentru realizarea unei invenții, care e pusă
în circulație și deja sunt și comande. —
Doritorii să se adreseze lui *Constantin*
Petruțiu, (Pauliș) Ó-Pálos (Aradmegye).

AVIZ!

Pe lângă 4 învățăcei cari am în prăvălia
mea de modă spețerie și sticlărie mai caut
încă **2 învățăcei**. Se recere dela fiecare ca
să știe cel puțin 2 limbi. A se adresa lui:

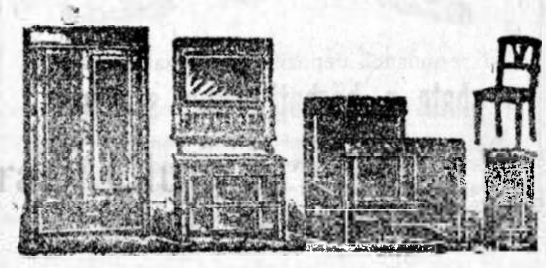
Petru Bărcan

comerciant Bozovici.

Magazin de mobile

KUNSCH ANTAL

tâmplar de edificii și mobile
NAGYENYED, Rozsa-utca
(Vis-à-vis de casa comitatului.)

Primește orice lucrări de edificii. Are
în depozit aranjamente complete pentru
odăi, lucrate în atelierul propriu în cel
mai modern stil, dela cele mai ieftine până
la cele mai bune, după planuri proprii
sau la comandă. — Pentru lucrările mele
primesc garanția cea mai extremă. **Mare**
asortiment de mobile de alamă și fier,
deasemenca și fotolii.

Doi generali și doi aghiotanți își smulseră ochianul
din briu. Pe chipurile tuturor se întipărise spaima.
Ii crezuseră pe Francezi la doi kilometri, și ei erau
la cinci sute de pași de Kutuzow!

„Iată elipa hotăritoare!”, își zise prințul Andrei.

„Acum mi-a venit și mie rîndul”.

El dete pinteni calului și se apropiă de Kutuzow.

— Trebuie să-i oprim pe Apșeroni, Excelență!
strigă el.

Dar în aceeași clipă un fum des învăli cele două
armate; se auziră de aproape împușcături neconținute,
și o voce naivă și speriată, strigă la doi pași de prin-
țul Andrei:

— Acum, frate, suntem arși! — Și ca și cum acest
strigăt ar fi fost un semnal, soldații o luară cu toții
la fugă.

Fugarii, în grupuri din ce în ce mai compacte, o
luară înapoi spre locul unde cu cinci minute înainte
se ținuseră împărații. Nu numai că era greu de oprit
această mulțime, dar era cu neputință să nu fii târit
de dânsa ca de un vârtej. Prințul Andrei se silea nu-
mai să nu-i piardă pe fugari din vedere. El privea în
jurul său fără să priceapă ce se petrecea. Neswitzski,
roșu de mânie, îi striga lui Kutuzow că dacă nu se re-
trage, va fi făcut prizonier.

Dar Kutuzow nu se mișca din loc și fără o vorbă,
își scoase batista din buzunar: de pe obrazul lui curgea
sânge. Prințul Andrei își croi un drum până la dânsul.

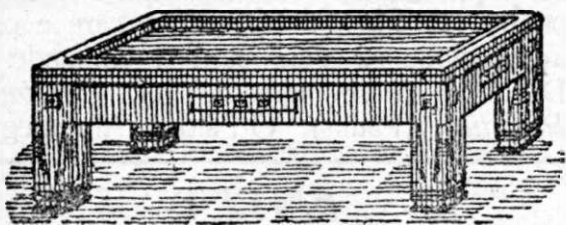
— Sunteți rănit? întrebă el abea putându-și stăpâni
o tremurare a falcei de jos.

Kutuzow îi arătă pe fugari.

— Iată rana mea! făcu el, apăsându-și batista pe
obrazul sângerind.

— Opriți-i! strigă el.
(Va urma.)

— Premiat la expoziție cu medalie de aur. —
H. PÁLLÁN succesor
Styászni József
 prima fabrică ardeleană de biliarde și timplărie în
 Kolozsvár, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor.
 La cerere trimite instalatorul de biliarde și în provincie. — Ține mare asortiment de biliarde noi și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată la 1875. — La dorință face și țîrg de schimb.

KÁDI FERENC

căltunor ortopedic pentru bărbați și femei
 Temesvár-Josefstadt, Hunyadi-ut 13.

Își recomandă depozitul său bogat asortat cu
 ghete p. bărbați, femei și copii
 calitatea cea mai bună cum și comande după
 măsură pelângă prețuri convenabile. Repara-
 turile se primesc pelângă prețuri ieftine.

Stefan Fekesházy

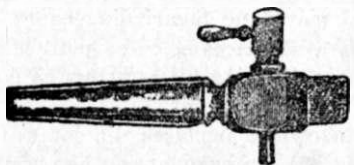
institut de văpsitorie de haine și curățătorie chimică
 Bistrița, Főter 17. Lângă Primărie.

Primește: curățiri lucioase și fine, curățire de trusouri, albituri de desupt, de masă și albituri de pat; perdele și orice lucrări de branșă aceasta cu prețuri foarte ieftine.

Curățire și vopsitorie chimică
 de tofelul de haine pentru bărbați și femei, pardesii și jachete fără ale desface; apoi materii de mobile, perdele dantele și altele. Exe uție promptă. Prețuri foarte moderate.

Johann Seibel

strungărie artistică aranjată pe puteri de mașini în
 Brașov, Strada Lungă No 27.

Pregătește și ține în depozit dopuri și pipe pentru buți, de cea mai bună calitate, apoi dacuri, bile și popice pentru biliard și popicarie precum și tofelul de picioare pentru masă, pelângă prețurile cele mai moderate. Celor ce cumpără a doua oară li-se dă rabat.
 — Lucrări de ornament. —

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de 4%, și amortizație, pe pământuri, dela 10—65 ani, rămânând procentele aceleași.

Ofer diferite mașini agricole

fabricatele cele mai bune, construcția cea mai perfectă, precum: mașini de treerat, cu abur, benzin și olei, mașini de semănat și și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă prețurile cele mai convenabile cu plătire în rate.

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini, motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez luminaire cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimit specialist.

Caut agenți la sate, pe lângă onorar.

Agentura general comerctală.

Pálmer Mátyás

Timișoara, Strada Jenő-Herceg Nr. 13

Geante moderne pentru dame
 (Ridikül)

precum și portmoneuri, portofolii și portțigarete în diferite calități

dela cele mai simple până la cele mai fine, se pot cumpăra pelângă prețuri moderate și serviciu conștiințios la:

György Gergely

primul atelier de obiecte din piele de lux
 Marosvásárhely. Piața Széchenyi-tér.

Salon de haine bărbătești

J. Schneider, Sibiu

Hermannsplatz 8, etagiul I.

Palatul Habermann. (Nagyszeben).

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar

Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

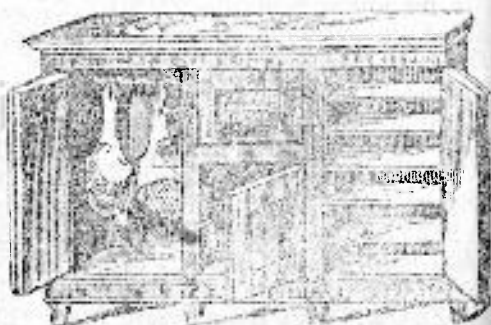

Mare asortiment în ceasuri de buzunar, aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux în argint și articole optice. În atelierul meu se repara ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanție. Prețuri solide! — Serviciu prompt.

DERERA EDE

SUCCESORUL LUI RADOCSAY

Timișoara-Cetate, Piața Lendier 1

Mare depozit în dulape frigorifere, mașini pentru înghețată și unt, mase de bucătărie și spălat (patentate), aranjament de aluminiu pentru bucătării și unelte de aramă, tinichea și cu smalt. Depozit pentru meseriași. Fabricații de mâna întâi pe lângă prețuri ieftine și fixe.

Mme Elise Weissberger

mare depozit de corsete,

Timișoara-Temesvár-Józsefváros

Strada Kosuth Nrul 13.

Fabricațiuni proprii.

Corsete moderne se pregătesc după măsură, pe lângă prețurile cele mai ieftine. Mare asortiment în cordoane de dame.

Primesc reparaturi de branșe.

Comandele din provincie se îndeplinesc punctual.

Szighety Sándor

Artier de cuțite și točilărie artistică
București, VII., Strada Akácza No 64.
Colțul Străzii Király.

Se recomandă pentru **ascuțirea și repara-**
rea de foarfeci, cuțite, brice și tesacuri de
cârmărie în condiții ireproșabile și pr. corv.

Mare depozit de u-
nelte și utensilii pentru
barbieri, ca **foarfeci,**
brice și curele de as-
cuțit etc. etc. precum și
cuțite de buzunar ș. a.

Pentru barbieri se as-
cut două briciuri gratuit
dacă trimit 12 deodată.

Comandele se execută
prompt și conștiințios.

KÁLNAI S.

fabrică de motoare și turnătorie de fier
în Murăș-Oșorhei—Marosvásárhely.

Motoare cu benzin și olei brut,
locomobile, motoare absorbi-
toare de gaze. Mașini motoare
cu benzin automobile pentru
arat și îmblătit. Primește totfelul de montări pentru mașini, stabili-
mente industriale, mașini cu aburi și încălzirea cu aburi, precum și
executarea a totfelul de aliaje de fier și metale, **montarea**
deplină a morilor precum și reparări în branșa aceasta.

Garanță deplină, serviciu prompt, prețuri ieftine.

CARL GÜRTLER

Iăcătuș artistic și pentru edificii

SIBIU Str. Elisabeta 26

se recomandă la toate lucrările ce se țin de specialitate mai ales
LA ZIDIRI NOI.

Lucrări ornamentice, precum peatră-grilaj,
grilaj la morminte și galerii, se pregătesc
conform gustului în modul cel mai succes.

Paratonere și montarea lor. Instalațiuni
de apaducte, closete, baie, introducere
electrică executate cu măiestrie.

Reparaturi se primesc Mare magazin
de căminuri perpetue în diferite mărimi.

Carl Gürtler junior.

Telefon interurban 557.

Piane, pianine, harmonici și țimbale

fabricate moderne asemenea ce-
lor mai renumite fabrici străine,
liferează și garantează întâia și
cea mai veche fabrică de piane
din Ungaria de sud

PETROF ANTAL, succesorul

Timișoara—Temesvár-Józsefváros,
Strada Szilágyi Nr. 13.

Depozit: Strada Hunyady 16 (casa proprie).

Piane și pianine se închiriază!

Cele mai moderne
mobile de
fier și aramă
și cele mai practice
bănci higie-
nice de școală

și mobilarea lo-
cuințelor, hotele-
lor, spitalelor și

lor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune ma-
din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se lfe-
rează numai de către firma

Bernhardt Rezső utóda

Brassó, str. Neagră nr. 33.

Acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării.

Urmașul lui Francisc Mirko ADOLF LOGOFET

Timișoara-Josefin, Str. Fröbel No 16.

Primește spre efectuare totfelul de lucrări de
fabricări de căruțe

pe lângă serviciu
culant și execuție
promptă.

Mai departe
execută tot-felul
de lucrări de
șelar, lustru-
itor, faur și
rotar etc

pe lângă prețurile
cele mai ieftine.

LÉVAY GYÖRGY

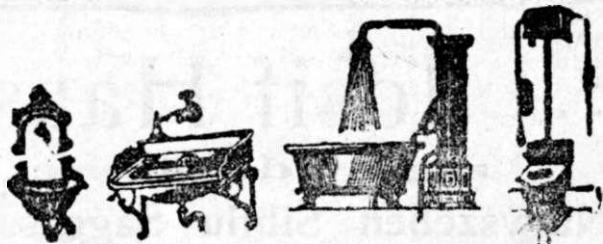
STRUNGAR

SZEGED, Püspök-tér 4.

Primește spre efectuare și reparare *totfelul de lucruri*
ce aparțin acestei branșe, precum: popice și bile, dopuri
și slăvini (pipe) pentru buți gherghefuri p. lucru de mână,
articole p. fumători, cămășuri, spițuri etc.; bile și dacuri
pentru biliard; domino, șah
și totfelul de decorații, la
mobile, etc., cuire ș. a.

Comandele se efectuează
prompt și conștiințios.

Apaducte.

Ceice doresc apaducte ieftine să se adreseze la antepriza lui
Pichler Ignátz, Cluj, Szép-u. 1.

cunoscut atât în Budapesta cum și întreaga țară. Telefon Nr. 779.

— Primește pe lângă garanție orice lucrări din acest ram ca introducerea de
apaducte și canalizare trebuincioasă pentru castele, comune, spitale, casărmi
și școli. — Specialist în sondaj. — Primește pe lângă condiții avantajoase
ținerea în ordine și repararea caselor în cursul unui an. — Prospecte gratuit.

Se angajează pe anul întreg pentru ținerea în bună rânduială a caselor și pen-
tru repararea bazinului closetului. Oferă aparatul pentru clătirea closetelor
— noul care nu reclamă spese și de fiecare bucată dă garanță de 3 ani. —

IRING HENRICH

fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lörincz-u. 50.

Recomandă pantofarilor și ciobotarilor precum și pielarilor unelte de brânse, calitate bună, prețuri moderate. — Comersanților se dă rabat. — Catalog gratuit și francat.

Cel mai mare institut de industrie artistică bis. din Ungaria.

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

sculptor și arhitect de altare

Budapest, X., Köbányai-ut 53. (Lângă stațiunea locală a tramvaiului electric.)

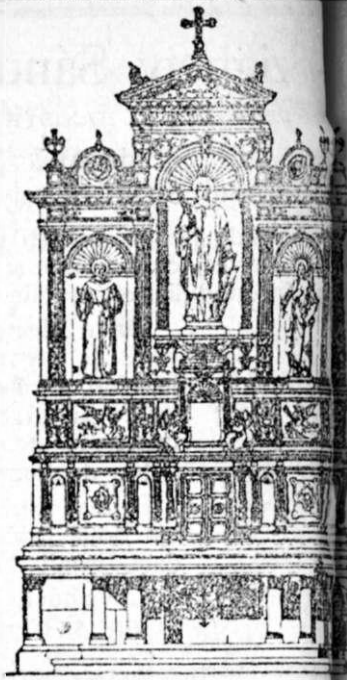
Efeptuiește totfelul de mobilier de biserică, precum :

Iconostase și altare; statui de pență și lemn; amvoane și scaune de spovedanie; sicriul domnului, grota Mariei de Lour; cristelnițe, icoane de stațiune; sculptură în relief sau pictură; străni; pictură de biserică și atare etc.

Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui, aurește și marmorește.

Preț-curent, proiect de budget și planuri gratuit. Dacă sunt chemat pentru examinarea lucrului, mă duc oriunde pe cheltuiala mea proprie. — —

Prețuri moderate. — — — Condiții de plată favorabile.

Atelierul de fotografiat

MUSCHALEK

Brașov, Strada Porței No 27 (lângă Fleischer).

Atelier pentru fotografii artistice, tablouri, grupuri, de copii, moment și genre, fotografii sportive și arhitectice. — — —

Executare de prima calitate la înmărirea de acvarel pastel, și platinotipie până la mărimea naturală.

Fotografări afară de atelier și pe orice timp. Comandele se efeptuiesc repede și prompt.

EDUARD LEXEN

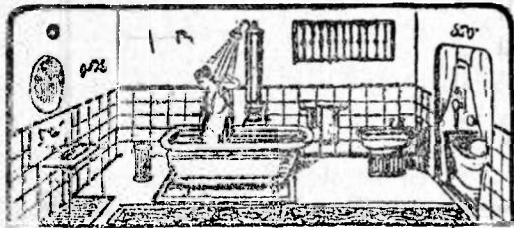
tinichigiu și antepriză de instalațiuni

BRAȘOV, Strada Lungă No 29.

TELEFON No 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele.

Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

Lampe de carbid de totfelul dela 3 coroane în sus. — —

Engrosiștilor li-se dau rabat

Depozit bogat în vâni de

scăldat, cămine, closete etc.

Serviciu conștiințios. Prețuri

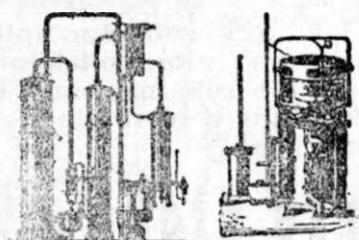
moderate. Reparație promptă.

Friedrich Ohnweiler hărăgar în Szászsebes

Ulița Petersdorfer Nr. 5.

Primește spre efeptuire: instrumente de fabricare de spirt, cognac, licquer, țuică și instrumente de a condens aceste. Mare magazină. Totfelul de instrumente și lucruri necesare la fabrici. Vase de aramă roșie pentru hoteluri, birturi, instituțiuni etc.

Vase de fierit cafea, vase de spălat și curățit.

Mai departe primește montarea și repararea fântânelor artificiale până lângă prețuri moderate.

Comandele se execută din material de prima calitate.

Iosif Haas

zugrav de biserici în

Nagyszeben - Sibiu - Saggasse No 13.

PRIMEȘTE:

și ia în itreprindere zugrăvirea de biserici, în tot stilul, împodobirea lor, pictarea altarelor și icoanelor sfinte precum și lucrări de aurărie.

Execuție splendidă.

Inst. de zugrăvire artistică. Comandele se execută cu cea mai mare specialitate. La cerere face schițele necesare, iar la angajament merge în persoană.

Prețuri moderate.

Georg Barthelmie

mechanic

Brașov, Strada Michael Weiss

Mare depozit în mașini de scris, socotit și cusut, aparate electrice și fizice, gramfoane, plăci și ace, precum și accesorii. Serviciu conștiințios. — Prețuri solide.

Anunță că la 1 Octomvre se va muta în strada Porții Nr. 41, colțul stradei Sfântului Ioan.

